

ПРОУЧВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ И БИЗНЕСА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ НА ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИЯ В ОТВОРЕН ФОРМАТ

Октомври, 2019 г.

Настоящият доклад е възложен от Администрацията на Министерски съвет и изготвен в изпълнение обществена поръчка при условията на чл. 187 по реда на Глава Двадесет и шеста от Закона за обществените поръчки (ЗОП) с предмет: „Проучване на потребностите на гражданите и бизнеса за публикуване на публична информация в отворен формат“, в изпълнение на Дейност №3 от проект BG05SFOP001-2.001-0001 „Подобряване на процесите, свързани с предоставянето, достъпа и повторното използване на информацията от общественя сектор“, финансиран от ОП „Добро управление“.

Име на проекта	„Проучване на потребностите на гражданите и бизнеса за публикуване на публична информация в отворен формат“
Автор на документа	ЕСТАТ ООД
Дата на изготвяне	4 октомври 2019 г.
Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския Съюз	

© 2019, ЕСТАТ ООД

Всички права запазени
ул. "Св.Седмочисленици" 9, ет.6, ап.29
София, 1421
Т: +359 2 950 55 15
Ф: +359 2 444 40 44
www.estat.bg, office@estat.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	5
1. ОТВОРЕНИТЕ ДАННИ КАТО ОБЩЕСТВЕН ИНСТРУМЕНТ	5
2. ПОЗНАВАНЕ И ПОТЕНЦИАЛ НА ОТВОРЕНИТЕ ДАННИ	5
3. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА КОНКРЕТНИ НАБОРИ ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ 7	7
4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ НАБОРИ ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ 8	8
4.1. КРИТЕРИИ ЗА МУЛТИДИСЦИПЛИНАРЕН ПОДБОР НА УЧАСТНИЦИТЕ В КАЧЕСТВЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ.....	8
4.2. КРИТЕРИИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА 150 ПРИОРИТЕТНИ НАБОРА ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	9
5. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ И ПОТЕНЦИАЛНИ РЕШЕНИЯ НА 15 НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИ ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ПОВТОРНАТА УПОТРЕБА НА ИНФОРМАЦИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР.....	10
ВЪВЕДЕНИЕ	12
1. ОПРЕДЕЛЕНИЯ И ТИПОЛОГИЯ НА ОТВОРЕНИТЕ ДАННИ.....	12
2. ИНТЕГРИРАНЕ НА ОТВОРЕНИТЕ ДАННИ В ПРОЦЕСА НА ПУБЛИЧНИТЕ ПОЛИТИКИ И УПРАВЛЕНИЕ	13
3. РАЗШИРЯВАНЕ НА ОБХВАТА И ПРИОРИТИЗИРАНЕ НА ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	15
4. ЕВОЛЮЦИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛНИТЕ УРЕДБИ НА ЕВРОПЕЙСКО И НАЦИОНАЛНО НИВО	18
ПРОУЧВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ И БИЗНЕСА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ НА ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИЯ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	19
1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА КОНКРЕТНИ НАБОРИ ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	19
1.1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОУЧВАНЕТО.....	19
1.2. ПРИЛОЖЕНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОЛИЧЕСТВЕНО ИЗСЛЕДВАНЕ	20
1.2.1. НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ СРЕД ПЪЛНОЛЕТНИТЕ ГРАЖДАНИ	20
1.2.2. НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ СРЕД ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА ...	20
1.2.3. РАЗРАБОТВАНЕ НА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ИНСТРУМЕНТАРИУМ (ВЪПРОСНИЦИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ОТ ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ).....	20
2. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ КОЛИЧЕСТВЕНОТО ПРОУЧВАНЕ СРЕД ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ	21
2.1 ПОЗНАВАНЕ НА ТЕРМИНА „ОТВОРЕНИ ДАННИ“	21
2.2 ПОЗНАВАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОРТАЛА ЗА ОТВОРЕНИ ДАННИ.....	24
2.3 ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ РАБОТАТА С ОТВОРЕНИ ДАННИ	25
2.4 ОЦЕНКА НА ПОЛЗИТЕ ОТ ПУБЛИКУВАНЕТО НА ДАННИ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	26
2.5 ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ И НАБОРИ ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ	27
2.5.1 СЕЛСКО СТОПАНСТВО, РИБАРСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ХРАНИТЕЛНО-ВКУСОВА ПРОМИШЛЕННОСТ	28
2.5.2 ОБРАЗОВАНИЕ, КУЛТУРА И СПОРТ	28
2.5.3 ОКОЛНА СРЕДА.....	30
2.5.4 ЕНЕРГЕТИКА И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЕНЕРГИЯ.....	30
2.5.5 МОБИЛНОСТ И ТРАНСПОРТ	31
2.5.6 НАУКА И ТЕХНОЛОГИИ.....	32
2.5.7 ИКОНОМИКА И ФИНАНСИ	33
2.5.8 ТУРИЗЪМ.....	34
2.5.9 НАСЕЛЕНИЕ И СОЦИАЛНИ УСЛОВИЯ.....	35
2.5.10 ИНСТИТУЦИИ И ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ.....	36
2.5.11 ЧАСТЕН СЕКТОР.....	37
2.5.12 ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ.....	38
2.5.13 ПОЛИЦЕЙСКА И СЪДЕБНА СТАТИСТИКА.....	39

2.5.14	Графични изображения и геопространствени данни.....	40
2.5.15	Наблюдение на Земята и околната среда (сателитни изображения).....	41
2.5.1	Метеорологични данни	41
3.	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ НАБОРИ ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ: АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КАЧЕСТВЕНИ ПРОУЧВАНИЯ	42
3.1.	Критерии за мултидисциплинарен подбор на участниците в качествените изследвания.....	42
3.2.	Критерии за определяне на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат	43
3.3.	150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат	44
	Заклучение и препоръки: Идентифициране и потенциални решения на 15 най-често срещани основни проблеми при повторната употреба на информацията от обществения сектор	44
	Приложение 1. 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат	46
	Приложение 2. Идентифицирани 500 набора от данни за публикуване в отворен формат	46
	Приложение 3. Въпросници за провеждане на количествени проучвания – от първата версия на доклада.....	46
	Приложение 4. Стенограми от проведените качествените изследвания.....	46

РЕЗЮМЕ

1. Отворените данни като обществен инструмент

През последните години гържавите от Европейския съюз, в това число и България, реализират множество добри практики и постигат значителен напредък на реформите в областта на публичния сектор. Откритост, гражданско участие, отчетност, ефективност и кохерентност са основни принципи на доброто управление. Един от най-важните аспекти в областта на откритото управление са инициативите за отворени данни. Отворените данни представляват публичната информация, притежавана от организациите от общественения сектор, която е публикувана в отворен, машинночетим формат, позволяващ нейната повторна употреба за търговски или нетърговски цели.

Развитието на разбирането за приноса на отворените данни през последното десетилетие очертава ключови тенденции в процеса на разработване на ефективни публични политики. Преглед на съществуващите на международно и национално ниво инициативи за отворени данни и приоритетни набори от данни също свидетелства за това.

Изхождайки именно от анализ на последните тенденции и динамика в областта на отворените данни на международно и национално ниво, бе разработен инструментариум и беше проведено социологическо проучване за идентифициране на конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат. Гражданското участие е ключов критерий при всяка ефективна политика в областта на цифровизацията, а нагласите на юридическите лица, включително бизнес сектора, търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации, организации от общественения сектор и други, добавят допълнителна стойност за приоритизиране на конкретни набори от данни, които да бъдат публикувани в отворен формат.

Поради тази причина, както и с цел подпомагане усилията на Администрацията на Министерски съвет и Държавна агенция „Електронно управление“ за разширяване политиката в областта на отворените данни в България, именно сред тези две целеви групи бяха проведени национално представителни количествени изследвания, по-конкретно (А) *Национално представително изследване сред пълнолетните граждани*, (Б) *Национално представително изследване сред юридическите лица* (търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации, организации от общественения сектор, които създават и/или събират, поддържат набори от данни в отворен формат).

Проведеното национално представително количествено проучване сред българското население и допитването до юридическите лица спомогнаха за формирането на ясна представа за интереса и приоритетите на българските граждани по отношение на типа информация, която те искат да видят публикувана в отворен формат.

2.Познаване и потенциал на отворените данни

Терминът „отворени данни“ е все още непознат, както сред българското население, така и сред юридическите лица. Причините за това са комплексни и са комбинация от недостатъчно високи нива на дигитална грамотност и липса на информираност за наличието и ползите от отворени данни. Ниската разпознаваемост показва, че дори самото познаване на термина „отворени данни“ в България е силно ограничено по линия на професионална дейност и степен на образование. По-конкретно, близо

половината от населението с висше образование (47%) е чувало за отворените данни, докато този процент е значително по-нисък при граждани със средно (26%) и основно или по-ниско образование (4%). По отношение на юридическите лица, единствено неправителствените организации демонстрират сериозно познаване на термина (над две-трети, 68%), докато този дял при стопанските предприятия е почти два пъти по-нисък.

Това показва **необходимост от сериозни усилия по отношение на информираността**, но същевременно демонстрира и **значителен потенциал** както **за повишаване на гражданското участие в обществения живот** на страната, така **и за по-ефективна и динамична бизнес среда**. На първо място, доказателство за този потенциал е демонстрираното принципно разбиране за това, че отворените данни са асоциирани с предоставяне на свободен достъп до информация

В допълнение, **българските граждани и юридически лица проявяват интерес към информация, предоставена от публичния сектор**. За това говори ниският дял на онези, които въобще не търсят публична информация (данни) – 14% от населението и 6% от юридическите лица. Голямото мнозинство (62% от населението и 76% от юридическите лица) търсят информацията, която ги интересува в електронните страници на българските институции. Сравнително голям е и дялът на тези, които използват статистически търсачки и портали (21% от гражданите и 34% от юридическите лица), сайтове на институции на Европейския съюз (съответно 9% и 14%) и електронната страница на Националния статистически институт (9% и 13%).

Половината от българските граждани използват данни в ежедневието си, за лични или професионални цели, а същият дял при юридическите лица е значително по-висок (68%). Средно 58% от населението на възраст между 18 и 59 години използва данни в ежедневието си. **Този дял достига над две трети при гражданите с висше образование (68%)**, а жените изглеждат по-заинтересовани от мъжете (съответно 53% срещу 46%). **При юридическите лица - в огромната си част неправителствените организации използват данни за лични или професионални цели (88%)**. При фирмите този дял е по-нисък (66%), като над две трети от предприятия в редица икономически сектори също работят с данни ежедневно, включително строителство (68%), административни и спомагателни дейности (69%), хотелиерство и ресторантьорство (69%), създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения (73%), професионални дейности и научни изследвания (78%) и операции с недвижими имоти (79%).

Българите оценяват важността и ползите от боравенето с информацията в 21 век. Именно поради асоциирането на отворените данни с достъпа до информация, и двете целеви групи, участващи в проучването, оценяват ползите от публикуването на данни в отворен формат. Логично, за юридическите лица, потенциалните икономически ползи са преобладаващи (35%), следвани от социални ефекти (26%) и образование (19%). Обратно, социалният (32%) и образователният (27%) ефект са оценени като потенциално най-значими от населението. Политическите ефекти са припознати от сравнително еднакъв дял от двете целеви групи.

Общата информираност е основната цел за използване или потенциално използване на отворени данни, както според населението (68%), така и според юридическите лица (73%). За представителите на юридическите лица на второ място се нарежда използването на отворени данни с експертна цел (32%), докато 36% от населението поставят на второ място любопитството. При населението не се откриват значими разлики между показатели като пол, възраст и степен на образование. При

юридическите лица обаче откриваме сериозна разлика по отношение на използването на данни с цел образование. Докато за представителите на стопанските предприятия това не изглежда да е приоритет (10%), при другите юридически лица този дял е над една трета (36%).

Близко една-трета от юридическите лица използват (или потенциално биха използвали) отворените данни за експертни цели, като при неправителствените, бюджетни и работодателски организации този дял е най-висок. Логично, това обуславя по-висока заинтересованост от страна на юридическите лица и съответно повече конкретни предложения за набори от данни, които да бъдат публикувани в отворен формат.

3. Идентифициране на конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат

Демонстрираните различни нива на познаване и цели за използването на данни, както и различното разбиране за ползите от отворените данни сред населението и юридическите лица, предопределя и разлики в демонстрирания интерес както към отделни тематични области, така и към конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат. От друга страна обаче и независимо от ниските нива на познаване на термина „отворени данни“ и двете групи респонденти интуитивно откриха 500, до голяма степен припокриващи се (особено по отношение на теми като образование, здравеопазване, доходи и демографски динамики, публично управление и други), конкретни набори от данни, които представляват интерес за интервюираните за публикуване в отворен формат (виж Приложение 2 от Доклада).

Конкретните набори бяха идентифицирани на база разработен изследователски инструментариум (въпросници) за провеждане на количествените проучвания, който дефинира приоритетни теми и под-области в областта на отворените данни.

Разработването на инструментариума беше базирано на:

- Проучване на нормативни и законодателни инициативи на европейско и национално ниво;
- Проучване на еволюцията на дебата за приложението на отворените данни на глобално и европейско ниво;
- Проучване на съществуващите инициативи в областта;
- Проучване на критерии и насоки за приоритизиране на бази данни за публикуване в отворен формат;
- Консултации с представители на Администрацията на Министерски съвет и ДАЕУ.

В резултат на този процес бяха разработени многокомпонентни въпросници за събиране на информация от двете идентифицирани целеви групи, включващи следните приоритетни тематични области и под-теми:

- Селско стопанство, рибарство, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост
- Образование, култура и спорт
- Околна среда
- Енергетика и потребление на енергия
- Мобилност и транспорт
- Наука и технологии
- Икономика и финанси
- Туризм
- Население и социални условия
- Институции и държавно управление
- Частен сектор

- Здравеопазване
- Полицейска и съдебна статистика
- Графични изображения и геопространствени данни
- Наблюдение на Земята и околната среда (сателитни изображения)
- Метеорологични данни

4. Определяне на приоритетни набори от данни за публикуване в отворен формат

Проведеното национално представително количествено проучване сред българското население и допитването до юридическите лица спомогнаха за формирането на ясна представа за интереса и приоритетите на българските граждани по отношение на типа информация, която те искат да видят публикувана в отворен формат.

Изхождайки от вече идентифицираните 500 набора от данни, следващата стъпка включваше определянето на **150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат, които ще бъдат предоставени на Администрацията на Министерски съвет**. Конкретният изследователски инструмент, използван за извеждането на приоритетните набори от данни е провеждането на 2 качествени изследвания – фокус групи, с представители на гражданското общество и експертната общност в България, професионално профилирана в областта на отворените данни.

4.1. Критерии за мултидисциплинарен подбор на участниците в качествените изследвания

За организирането на двете качествени изследвания бяха разработени специфични критерии за подбор на участниците. **Критериите за рекрутиране** предвиждаха конкретни следните дейности, извършени за да се осигури качествен подбор на за участие във фокус групите:

- ↓ Осигуряване на експертиза и познаване на административната структура на национално ниво, отговорна за публикуването на отворени данни;
- ↓ Осигуряване участието на експерти по дигитализация и административно обслужване;
- ↓ Осигуряване участието на представители на неправителствени организации с активна позиция по обществено значими теми, включително социални проблеми, правосъдие, транспорт и други;
- ↓ Осигуряване на включването на представители на двете целеви групи, участници в проведените количествени изследвания - (А) Национално представително изследване сред пълнолетните граждани; (Б) Национално представително изследване сред юридическите лица (търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации и др.);
- ↓ Провеждане на среща с Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), с цел обсъждане и идентифициране на приоритетни набори от данни, и подбор на участници във фокус групите;
- ↓ Разработване на модераторната схема (въпросник) за провеждане на фокус групите, базирана на резултатите от проведените количествени изследвания и желаня профил на участниците в качествените изследвания.

На база на разработените критерии беше постигнат балансиран подход към рекрутирането на мултидисциплинарна група от участници. В резултат, в качествените изследвания взеха участие:

- държавни служители, пряко ангажирани с работата на портала за отворени данни;

- държавни служители, пряко ангажирани с разработването на политики в областта на отворените данни;
- експерти с технически познания за изискванията и работата с отворени данни;
- експерти от неправителствения сектор, специализирани в работата с технологични решения за електронизация на публичната администрация;
- експерти по дигитализация;
- експерти от неправителствения сектор, специализирани в работата по обществено значими теми (социални проблеми, правосъдие, транспорт и други);
- представители на частния сектор, заето в сферата на финансите и застраховането;
- предприемачи.

4.2. Критерии за определяне на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат

За определянето на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат бяха разработени следните специфични критерии.

- ↓ Разработване и прилагане на критерии за мултидисциплинарен подбор на участниците в качествените изследвания (виж Критерии за рекрутиране);
- ↓ Провеждане на 2 качествени изследвания – фокус групи, с представители на гражданското общество и експертната общност в България, професионално профилирана в областта на отворените данни;
- ↓ Завършен задълбочен анализ на резултатите от проведените количествени проучвания, оценяващ обществената значимост, измерена посредством демонстрирания интерес на целевите групи към различните тематични области и конкретни набори от данни;
- ↓ Отчитане на развитието на националното законодателство в областта на отворените данни
- ↓ Отчитане на приоритетните теми в рамките на DCAT-AP;
- ↓ Отчитане на данните с добавена стойност, определени в рамките на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественения сектор, в това число по отношение на геопространствени данни; наблюдение на Земята и околната среда (сателитно); метеорологични данни; статистика; дружества и собственост на дружества; мобилност;
- ↓ Отчитане на резултатите от международни инициативи на европейско и глобално ниво, включително Партньорство за открито управление, Хартата за отворени данни на Г-8, Инструментарият за отворени данни на Световната банка, Глобалният индекс за отворени данни, Барометърът на отворените данни, развиван от Фондацията World Wide Web, Мониторът на отворените данни, финансиран от Европейската комисия, Европейския дата портал и други (виж секция 2).

Изпълнението на тези критерии осигури ефективно провеждане на качествените изследвания. На база анализ на резултатите от количествените проучвания и груповите дискусии бяха определени 150 конкретни набора от данни за приоритетно публикуване в отворен формат (виж Приложение 1 към Доклада).

5. Идентифициране и потенциални решения на 15 най-често срещани основни проблеми при повторната употреба на информацията от общественения сектор

В резултат на предприетия мултидисциплинарен подход за организиране на качествените проучвания и проведените дискусии бяха идентифицирани няколко групи конкретни предизвикателства пред по-ефективното развитие на отворените данни в България. За идентифициране на най-често срещаните проблеми при повторната употреба на информацията от обществения сектор спомогна и проведеното задълбочено кабинетно проучване. В допълнение, интуитивно, редица от тези проблеми вече бяха потвърдени и от респондентите, взели участие в представителното количествено изследване, проведено сред българското население и сред юридическите лица.

Идентифицираните предизвикателства и потенциалните решения са групирани в пет основни направления:

Технически капацитет

1. В Портала за отворени данни все още съществуват масиви от информация, публикувани в разнородни формати, включително под формата на сканирани документи, което не съответства на стандартите. Подобни налични бази данни трябва да бъдат стандартизирани и публикувани повторно.
2. Публикуване на агрегирани данни. В момента все още съществува практиката да се публикуват окрупнени данни, което възпрепятства възможността за задълбочен анализ на информацията. Всички публикувани в отворен формат данни следва да са на първично ниво.
3. Липсва свързаност на регистри на българските общини, за което трябва да бъде създаден допълнителен капацитет на местно ниво.
4. Липсва готовност за публикуване на данни в реално време. Геопространствените данни и реферирането на информация в реално време за конкретна локация постепенно започва да се превръща в стандарт при използването на информация на европейско ниво. В България този процес е закъснял, както по отношение на технологични решения, така и по отношение на развиването на капацитет в държавната и общинска администрация. Тези процеси следва да бъдат приоритизирани, за да се избегне по-нататъшно изоставане от добри практики, възприети от другите страни-членки на Европейския съюз.
5. Липсва интуитивна работа с Портала за отворени данни. Търсенето в Портала трябва да бъде оптимизирано, както и да бъдат въведени възможности за по-лесно интегриране на еднотипни, стандартизирани бази данни.

Липса на достатъчно ефективна организация и комуникация между отделните административни единици на национално и местно ниво

6. Недостатъчно разбиране в държавната администрация и местната власт за ползите от отворените данни за разработването на политики и включването на гражданите и гражданските организации в процеса. Това е ключово предизвикателство за разширяване и осигуряване на качествено публикуване на информация в отворен формат. Трябва да бъдат предвидени и проведени обучения, особено на местно ниво, с цел развитието на процеса да не бъде изцяло зависимо от държавната администрация и в частност от АДС и ДАЕУ.
7. Съществува асиметрия при отварянето на данни. Публикуването на отворени данни все още остава спорадично и „на парче“, без да е видима конкретна последователност и приоритизиране на типове данни. Настоящият анализ е начало на този процес, но за да е ефективен, трябва да стане регулярен. На първо време следва да бъдат приоритизирани всички финансови данни.
8. Системата на публикуване на отворени данни е тровава, което произтича от липсата на ефективна организация и проследяемост на процеса. Поради тази причина задължението за публикуване на редица от определените с Решения на

Министерски съвет набори, в рамките на годината, не се спазва. Процесът трябва да бъде оптимизиран, с цел по-навременно публикуване.

9. Неактуалност на публикуваните данни. Често срещан проблем е еднократното публикуване на бази данни, например на проектен принцип. За да се бъдат полезни и използвани ефективно, от изключително значение е отворените данни да бъдат актуализирани и допълвани регулярно.

Липса на информираност сред населението и частния сектор за ползите от отворените данни и възможностите за сътрудничество

10. Непознаване на термина „отворени данни“ и ползите от публикуваната в отворен формат информация сред населението и бизнеса. Трябва да бъдат предприети таргетиращи кампании за повишаване на осведомеността.
11. Липсва инициатива за сътрудничество на администрацията с частния сектор за отваряне на данни от предприятията. Публикуването на отворени данни от страна на частни компании е все още непозната практика в България, но развиване в тази посока ще допринесе за повишаване прозрачността на бизнес сектора.
12. Липсва инициатива за създаване на публично-частни партньорства с утвърдени и новостартиращи компании. Отварянето на данни в партньорство с частния сектор може да реши част от проблемите на администрацията, по отношение на липса на капацитет, и да спомогне за разработване на ефективни решения за сектори като транспорт, образование и други.

Пропуски в административната уредба и вътрешните правилници

13. Липсват административно-наказателни разпоредби, които да се прилагат в случаи на прекомерно забавяне или отказ от публикуване на информация в отворен формат. Такива мерки биха спомогнали за решаване на съществуващата в момента асиметрия при отварянето на данни, както и за публикуването на отворени данни „на парче“.
14. Пропуски в длъжностните характеристики за служители, отговорни за подготовката на данни за публикуване в отворен формат. Често забавянията произтичат и от факта, че формално не съществува (или рядко е разписана) официална отговорност, записана в длъжностната характеристика на конкретен служител и отразена в организационната структура на конкретната административна единица. Формализирането на тази отговорност ще допринесе за по-ефективна организация.
15. Законодателството задължава публичната администрация да публикува информация за повторното използване, но много административни структури не спазват тези изисквания. Освен административно-наказателни решения, политическата воля за развиване на публичните политики в областта на отворените данни е ключова.

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Определения и типология на отворените данни

През последните години държавите от Европейския съюз, в това число и България, реализират множество добри практики и постигат значителен напредък на реформите в областта на публичния сектор. Откритост, гражданско участие, отчетност, ефективност и кохерентност са основни принципи на доброто управление. Един от най-важните аспекти в областта на откритото управление са инициативите за отворени данни. Отворените данни представляват публичната информация, притежавана от организациите от общественения сектор, която е публикувана в отворен, машинночетим формат, позволяващ нейната повторна употреба за търговски или нетърговски цели.

Важно условие за постигане на високи резултати от съществуващите инициативи за отворени данни е спазването на техническите изисквания и общоприетите стандарти за отворените данни. Редица изследвания показват, че често механизмите за публикуване на отворени данни, особено в държави, в които такива инициативи не се достатъчно развити, не са унифицирани, тъй като всяка организация от общественения сектор използва различни принципи и правила за публикуване на наборите от данни, които създава и поддържа. Това често създава затруднения за потребителите при повторното използване на данните и съответно губи време и ресурси за допълнителна обработка на информацията, с цел повторното използване.¹ Поради тази причина отворените данни следва да са базирани на няколко основни принципа:

- Пълнота – всички публични данни трябва да са достъпни;
- Първичност – данните са във вид, в който са събрани от източника, не в агрегиран или обработен вид;
- Актуалност – данните се представят възможно най-бързо, за да се запази стойността им;
- Достъпност – данните са достъпни за най-широк кръг потребители и за най-широк диапазон от цели;
- Възможност за машинна обработка – данните трябва да позволяват автоматично обработване;
- Липса на дискриминация – данните са достъпни за всеки, без да се изисква регистрация;
- Без ексклузивност – данните са достъпни във формат, върху който никое предприятие няма изключителен контрол;
- Без лицензи – данните не са обект на авторски права, патентна защита, търговски марки и регулации за търговска тайна. Могат да имат лицензи, но те трябва да поставят не по-високи изисквания от цитиране на източника на информация или упоменаване дали данните са били вече обработени или не.²

Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественения сектор предоставя общоприети, както за държавите-членки на Европейския съюз така и за целите на настоящия анализ, определения в областта на отворените данни, включително:

¹ https://www.ipa.government.bg/sites/default/files/open_data_and_open_government.pdf

² The annotated 8 principles of open government data, <http://opengovdata.org/> ; Economix (2014) Осем принципа на отворените данни, <http://economix.bg/osem-printsipa-na-otvorenitedanni>

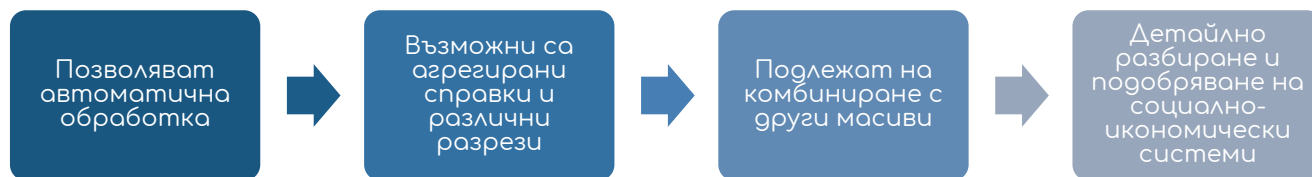
- „орган от общественя сектор“ означава държавните, регионалните или местните органи, публичноправните организации или обединените сдружения, сформирани от един или повече такива органи или от една или повече такива публичноправни организации;
- „динамични данни“ означава документи в цифрова форма, които се актуализират често или в реално време, по-специално поради тяхната променливост или бързо остаряване; данните, генерирани от сензори, са типичен пример за данни, разглеждани като динамични;
- „набори от данни с висока стойност“ означава документи, чието повторно използване се свързва със значителни ползи за обществото, околната среда и икономиката, по-специално поради тяхната пригодност за създаване на услуги с добавена стойност, приложения и нови, висококачествени и достойни работни места, както и поради броя на потенциалните ползватели на услуги с добавена стойност и на приложенията, създадени въз основа на тези набори от данни;
- „повторно използване“ означава използването от страна на физически или юридически лица на документи, притежание на:
  - органи от общественя сектор, за търговски или нетърговски цели, различни от първоначалната цел в рамките на обществената функция, за която документите са били създадени, с изключение на обмена на документи между органите от общественя сектор с единствената цел изпълнение на техните обществени функции; или
  - публични предприятия, за търговски или нетърговски цели, различни от първоначалната цел за предоставяне на услуги от обществен интерес, за която документите са били създадени, с изключение за обмен на документи между публичните предприятия и органите от общественя сектор единствено с цел изпълнение на обществените функции на органите от общественя сектор;
- „машинночитим формат“ означава файлов формат, който е структуриран по начин, по който софтуерните приложения да могат лесно да идентифицират, разпознават и извличат специфични данни, включително отделни факти и тяхната вътрешна структура;
- „отворен формат“ означава файлов формат, който не зависи от платформа и е предоставен на обществеността без никакви ограничения, които биха възпрепятствали повторното използване на документите;
- „официален отворен стандарт“ означава стандарт, който е установен в писмена форма и описва спецификациите за изискванията как да се осигури софтуерна оперативна съвместимост.³

2. Интегриране на отворените данни в процеса на публичните политики и управление

Развитието на разбирането за приноса на отворените данни през последното десетилетие очертава ключови тенденции в процеса на разработване на ефективни публични политики. Преглед на съществуващите на международно и национално ниво инициативи за отворени данни и приоритетни набори от данни също свидетелства за това.

Фигура 1. Отворените данни като обществен инструмент

³ Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година

Създадената през 2011 г. глобална инициатива Партньорство за открито управление⁴ се смята за първоизточника на организирани глобални усилия за насърчване развитието на отворените данни. Тя цели да осигури конкретни ангажименти от страна на правителствата към техните граждани за насърчване на прозрачността, овластяване на гражданите, борба с корупцията и приложение на нови технологии за укрепване на управлението. Всяка държава може да изпрати годишен план за действие за следващата година. Този план се проверява независимо и проверките (мониторингът) се публикуват.

С напредване на технологичното развитие и интегрирането му в процеса на формулиране на публични политики, темата за отворените данни постепенно излиза отвъд границите на прозрачността и отчетността. В резултат, все по-преобладаващо става разбирането за отворените данни като съставна част от всеобхватна стратегия за дигитализация и подобряване на качеството на живот.

През последното десетилетие принос към тези процеси намираме в развитието на редица инициативи, като Хартата за отворени данни на Г-8,⁵ Инструментариума за отворени данни на Световната банка,⁶ както и множество международни изследователски инструменти и бази данни като Глобалният индекс за отворени данни,⁷ Барометърът на отворените данни, развиван от Фондацията World Wide Web,⁸ Мониторът на отворените данни, финансиран от Европейската комисия,⁹ Европейския дата портал и други.¹⁰

Друг пример за еволюцията на отворените данни, като част от цялостното разбиране на цифрови обществени услуги, е регулярната оценка на Европейската комисия за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI). Въпреки, че България се нарежда на последно място в последното издание (2019 г.) на индекса DESI,¹¹ усилията на държавата, най-вече в лицето на Администрацията на Министерски съвет и Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), част от които усилия е и настоящият анализ, са оценени положително.

Страната се представя много добре в предлагането на цифрови обществени услуги на предприятията; тя е подобрила резултатите си от предходната година и показателят ѝ вече достига 96 от 100, при средна стойност за ЕС от 85. Броят на ползвателите на електронното управление също се е увеличил в сравнение с предходната година, като 61 % от потребителите на интернет подават формуляри онлайн, почти колкото средната стойност за ЕС от 64 %. България е постигнала значителен напредък в изпълнението на своята стратегия за развитие на

⁴ <https://www.opengovpartnership.org/>

⁵ <https://opendatacharter.net/g8-open-data-charter/>

⁶ <https://data.worldbank.org/>

⁷ <https://index.okfn.org/place/>

⁸ https://opendatabarometer.org/?_year=2017&indicator=ODB

⁹ <https://opendatamonitor.eu/frontend/web/index.php?r=dashboards%2Fviewcountry&code=BG>

¹⁰ <https://www.europeandataportal.eu/en/homepage>

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/bulgaria>

електронното управление. Стратегическата рамка беше въведена и ДАЕУ вече играе главна координираща роля. През втората половина на 2017 г. ДАЕУ започна разработването на рамката за архитектура на електронното управление. Тя е необходимо и задължително изискване за прилагането на политиката за електронно правителство, определена от стандартите, оперативната съвместимост и сигурността на мрежите и информацията. Министерският съвет неотдавна възложи на председателя на ДАЕУ да изготви общото описание на архитектурата за електронно управление и да гарантира, че отговорните администрации имат достъп до системата.¹²

Фигура 2. Оценка на раздел „Цифрови обществени услуги“ в рамките на индекса DESI

5 Цифрови обществени услуги	България		ЕС
	място	резултат	резултат
DESI, 2019 г.	25	51,5	62,9
DESI, 2018 г.	24	46,9	57,9
DESI, 2017 г.	25	41,8	54,0

	DESI, 2017 г.	България		ЕС	
	стойност	DESI, 2018 г.	DESI, 2019 г.	DESI, 2019 г.	стойност
5a1 Потребители на услуги на електронното управление	57 %	58 %	61 %	16	64 %
% потребители, които искат да подадат формуляри	2016	2017	2018		2018
5a2 Предварително попълване на формуляри	19	25	26	25	58
Резултат (0 до 100)	2016	2017	2018		2018
5a3 Пълнота на услугите онлайн	71	73	75	26	87
Резултат (0 до 100)	2016	2017	2018		2018
5a4 Цифрови обществени услуги за предприятия	74	89	96	5	85
Резултат (0 до 100) – включва национални и трансгранични	2016	2017	2018		2018
5a5 Свободно достъпни данни	Няма данни	Няма данни	66 %	13	64 %
% от максималния резултат			2018		2018
5b1 Електронно здравеопазване	Няма данни	10 %	10 %	23	18 %
% лица		2017	2017		2017
5b2 Обмен на медицински данни	Няма данни	Няма данни	20 %	23	43 %
% от общопрактикуващите лекари			2018		2018
5b3 Електронни рецепти	Няма данни	Няма данни	7 %	26	50 %
% от общопрактикуващите лекари			2018		2018

Източник: Европейска комисия, 2019 г.

3. Разширяване на обхвата и приоритизиране на тематични области за публикуване в отворен формат

Хартата за отворени данни на Г-8 идентифицира няколко конкретни тематични области и набори от данни за публикуване в отворен формат.

Таблица 1. Приоритетни теми в рамките на Хартата за отворени данни на Г-8

Приоритетни теми	Примерни набори/тип информация

¹² Ibid.

Компании	Търговски регистър
Престъпност и правосъдие	Статистически данни за престъпността, безопасността
Наблюдение на Земята	Метеорологични данни; селското стопанство; горско стопанство; рибарство и лов
Образование	Списък на училища; оценяване в училищата; цифрови умения
Енергия и околна среда	Нива на замърсяване; потребление на енергия
Финанси и обществени поръчки (договори)	Разходи и трансакции; договори; тръжни процедури; местен и национален бюджет (планирани и изразходвани средства)
Геопространствена	Топография; пощенски кодове; национални карти; карти на местността
Глобално развитие	Международна помощ; сигурност на доставките за храна; земни площи
Правителството отчетност и демокрация	Правителствените точки за контакт; изборни резултати; законодателство и наредби; заплати (нива на заплащане); гостоприемство/подаръци
Здраве	Предписане данни, данни за ефективността
Наука и изследвания	Геномни данни, изследвания и образователна дейност, резултатите от експерименти
Статистика	Националната статистика; преброяване на населението; инфраструктура; доходи; умения
Социална мобилност и хуманното отношение към	Жилища политика, здравни осигуровки, обезщетенията за безработица
Транспорта и инфраструктурата	Разписания на обществения транспорт, места за достъп на разпространение на широколентовите

Източник: Харта за отворени данни, Г-8, 2016 г.

В допълнение, като стандарт в областта, на европейско ниво, през последните години често се приемат идентифицираните приоритетни области на Приложението DCAT-AP. Профилът на DCAT приложението за портали за данни в Европа (DCAT-AP) е спецификация, базирана на речника на Каталог на данни на W3C (DCAT) за описание на набори от данни за публичния сектор в Европа. Спецификацията на DCAT-AP е съвместна инициатива на ГД "Съобщителни мрежи съдържание и технологии", и Службата за публикации на ЕС и програмата ISA. Спецификацията е разработена от мултидисциплинарна работна група с представители на 16 европейски държави-членки, някои европейски институции и САЩ.¹³

¹³ <https://joinup.ec.europa.eu/release/dcat-ap/11> ; <https://www.w3.org/TR/vocab-dcat/>

Таблица 2. Приоритетни теми в рамките на DCAT-AP

Приоритетни теми	Примерни набори/тип информация
Селско стопанство, рибарство, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост	Земеделие; земеделски земи; средства за селскостопанско производство; селскостопанска дейност; горското и рибното стопанство; риболовни ресурси; места за риболов, заводи за производство; животинска и селскостопанска продукция; технология на храните; хранителни продукти
Образование, култура и спорт	Образователни институции; оценяване на училищата; дигитални умения; културни институции; спортни институции и съоръжения
Околна среда	Метеорологични данни; околна среда; замърсяване на въздуха и водите; управление на отпадъците; управление на водите
Енергетика	Енергийна политика; възлища и минна промишленост; петролна индустрия; електрическа промишленост; потребление на енергия
Транспорт	Транспортна политика; организация на транспорта (средства, режими, дестинации); морски и речен транспорт, въздушен и космически транспорт; разписания на обществения транспорт
Наука и технологии	Изследвания и интелектуална собственост; геномни данни; образователна дейност; експерименти и резултати от научни изследвания
Икономика и финанси	Икономическа политика; икономически растеж; икономически структури; парични отношения; финансови институции и кредити; финансиране и инвестиции; бюджет; данъчно облагане; търговия и тарифна политика; потребление; международната търговия
Население и социални условия	Демография; състав на населението; данни от национални преброявания; заетост; социална политика; жилищно настаняване; здравно осигуряване; обезщетения за безработица; семейство, социална сигурност
Публичен сектор	Политически структури; изборен процес; изборни резултати; законодателство и наредби; възнаграждения в публичния сектор
Здравеопазване	Здравни професии; болести; хранителна стойност; фармацевтични данни; медицина
Региони, градове	Региони и общности в Европа и по света; икономически и политически карти; отвъдморски територии
Правосъдие, правна система, обществената безопасност	Източници и клонове на правото; организация на правните системи; юридически професии

Международни въпроси

Международни организации; външната политика; международни споразумения; конфликти; мир и сигурност; въоръжени сили; военно оборудване

Източник: DCAT-AP, ЕК, 2019 г.

Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор, също приоритизира отварянето на данни, по-конкретни по отношение на:

- Геопространствени данни
- Наблюдение на Земята и околната среда (сателитно)
- Метеорологични данни
- Статистика
- Дружества и собственост на дружества
- Мобилност

В допълнение, при приоритизирането на набори от данни за публикуване в отворен формат е препоръчително да се идентифицират конкретни бази данни, които добавят стойност посредством предоставяне на

- Възможност за повторна употреба;
- Стойност за собствениците на данни;
- Стойност за повторни потребители.¹⁴

4. Еволюция в законодателните уредби на европейско и национално ниво

Еволюцията на законодателната уредба е в унисон с описаните по-горе процеси. На ниво Европейски съюз политиката относно повторната употреба на информацията в обществения сектор е регулирана от Директива 2013/37/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за изменение на Директива 2003/98/ЕО относно повторната употреба на информацията в обществения сектор. Тя е транспонирана в българската нормативна уредба чрез Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ).

През 2019 г., Директива 2013/37/ЕС бе преразгледана в посока разширяване на обхвата ѝ по отношение на данните, собственост на публични предприятия, съгласно определен набор от правила; данните от научни изследвания, получени от публично финансиране; засилване на изискванията за прозрачност на публично-частни споразумения, включващи информация от обществения сектор, като се избягват договорености; особено внимание ще се обърне на данните с висока добавена стойност, като статистическите и геопространствените данни и др. В резултат бе приета Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор.¹⁵

На национално ниво, съгласно чл. 15б и чл.15г от ЗДОИ, всяка организация от обществения сектор ежегодно планира поэтапното публикуване на Портала за отворени данни (<https://data.egov.bg/>) на публичната информация, събирана, създавана и поддържана от нея, в отворен формат, позволяваща повторната ѝ употреба.

¹⁴ https://www.w3.org/2013/share-psi/wiki/images/3/31/Share-PSI_Submission_Paper-PwC_v0.03.pdf

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019L1024>

Редът и начинът за създаване, поддържане и публикуване на обществена информация в отворен формат и условията за нейното повторно използване са определени в Наредба за стандартните условия за повторно използване на информация от общественения сектор и за нейното публикуване в отворен формат (обн. ДВ бр.48/24.06.2016г.).

Ежегодно се приема списък с набори от данни по приоритетни области, чието публикуване в отворен формат да започне през съответната година. До момента са приети следните решения на Министерски съвет за публикуване на набори от данни в отворен формат:

- с Решение №103 на Министерския съвет от 2015 г. е приет списък за публикуване на 119 набора от данни, които да се публикуват в отворен формат на Портала за отворени данни.
- с Решение № 214 на Министерския съвет от 2016 г., изменено и допълнено с Решение № 897 на Министерския съвет от 2016 г., е приет списък с 308 набора от данни, които да се публикуват в отворен формат.
- с Решение № 436 на МС от 4 август 2017 г., е одобрен за публикуване списък от 149 набори от данни.
- с Решение № 54 на Министерския съвет от 2019 г. е приет списък с 60 набора от данни, които да се публикуват в отворен формат на Портала за отворени данни.

От 2017 г. процесът по приоритизиране на наборите от данни, които да се публикуват в отворен формат (след приемането им с решение на Министерския съвет) се извършва от Държавна агенция „Електронно управление“.

ПРОУЧВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ И БИЗНЕСА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ НА ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИЯ В ОТВОРЕН ФОРМАТ

1. Необходимост от проучването и методология за идентифициране на конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат

1.1. *Необходимост от проучването*

Изхождайки от дискусията за последните тенденции и динамики в областта на отворените данни на международно и национално ниво, екипът на ЕСТАТ разработи инструментариум и проведе социологическо проучване за идентифициране на конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат. Гражданското участие е ключов критерий при всяка ефективна политика в областта на цифровизацията, а нагласите на юридическите лица, включително бизнес сектора, търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации, организации от обществения сектор и други, добавят допълнителна стойност за приоритизиране на конкретни набори от данни, които да бъдат публикувани в отворен формат. Поради тази причина, както и с цел подпомагане усилията на Администрацията на Министерски съвет и ДАЕУ за разширяване политиката в областта на отворените данни в България, именно сред тези две целеви групи бяха проведени национално представителни количествени изследвания, по-конкретно (А) Национално представително изследване сред пълнолетните граждани; (Б) Национално представително изследване сред юридическите лица (търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации, организации от обществения сектор, които създават и/или събират, поддържат набори от данни в отворен формат).

1.2. *Приложена методология за провеждане на количествено изследване¹⁶*

1.2.1. *Национално представително изследване сред пълнолетните граждани*

Съгласно изискванията на Възложителя, беше разработена методология за национално представително изследване на територията на цялата страна (28 области).

Целта на изследването беше определянето на конкретни набори от данни, които гражданите искат да бъдат публикувани в отворен формат. В допълнение, изследването идентифицира съществуването и естеството на проблемите, които респондентите срещат при повторното използване на публичната информация. Дефинираната извадка обхваща общо 1000 респонденти на възраст 18+ години. Изследването обхваща съвкупността от лица, български граждани, постоянно живеещи на територията на страната, на възраст над 18 години. т.е. съвкупност от 5 805 865 души (НСИ, Население към 31.12.2018 г.).

1.2.2. *Национално представително изследване сред юридическите лица*

Съгласно изискванията на Възложителя, беше осъществено национално представително изследване сред юридически лица. Дефинираната извадка обхваща общо 450 респондента, от които 400 търговски дружества и 50 нестопански организации, бюджетни организации, организации от общественения сектор, които създават и/или събират, поддържат набори от данни в отворен формат, и др. За целите на проучванията бе разработена двустепенна стратифицирана по район за планиране и икономическа дейност извадка с общ размер 450 юридически лица. Всяка от тях е точна проекция на генералната съвкупност по основни диференциращи признаци – икономическа дейност, размер (според броя на заетите лица) и местоположение (район за планиране). Това предостави възможност за осъществяване на надежден количествен анализ по разрезите на основните класификационни признаци. За целта бяха използвани най-актуалните данни на Националния статистически институт, обхващащи календарната 2017 г. (последни налични).

1.2.3. *Разработване на изследователски инструментариум (въпросници за събиране на информация от целевите групи)*

Ключово за ефективното изпълнение на проекта бе разработването на изследователски инструментариум за събиране на възможно най-релевантна информация от целевите групи. Поради тази причина бе избран комплексен и последователен подход, базиран основно на:

- Проучване на нормативни и законодателни инициативи на европейско и национално ниво;
- Проучване на еволюцията на дебата за приложението на отворените данни на глобално и европейско ниво;
- Проучване на съществуващите инициативи в областта;
- Проучване на критерии и насоки за приоритизиране на бази данни за публикуване в отворен формат;
- Консултации с представители на Администрацията на Министерски съвет и ДАЕУ.

В резултат на този процес бяха разработени многокомпонентни въпросници за събиране на информация от двете идентифицирани целеви групи, включващи:

- Познаване на термина „отворени данни“

¹⁶ Подробната методология за организиране и провеждане на количествените и качествени изследвания е разписана в Въвеждащия доклад за изпълнение на проекта.

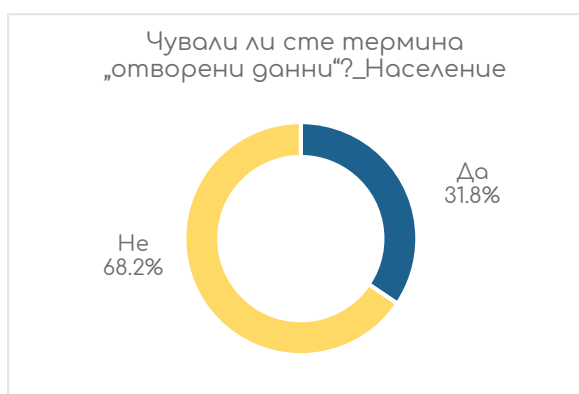
- Познаване и използване на Портала за отворени данни
- Оценка на ползите от публикуването на данни в отворен формат
- Основни проблеми при работа с отворени данни
- Интегриран подход за определяне на приоритетни области и набори от данни за публикуване в отворен формат. За тази цел предварително бяха идентифицирани, и допълнително развити, следните приоритетни области:
  - Селско стопанство, рибарство, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост
  - Образование, култура и спорт
  - Околна среда
  - Енергетика и потребление на енергия
  - Мобилност и транспорт
  - Наука и технологии
  - Икономика и финанси
  - Туризм
  - Население и социални условия
  - Институции и държавно управление
  - Частен сектор
  - Здравеопазване
  - Полицейска и съдебна статистика
  - Графични изображения и геопространствени данни
  - Наблюдение на Земята и околната среда (сателитни изображения)
  - Метеорологични данни

В резултат на приучаването бяха идентифицирани 500 набора от данни, които представляват интерес за интервюираните да бъдат публикувани в отворен формат (виж Приложение 2).

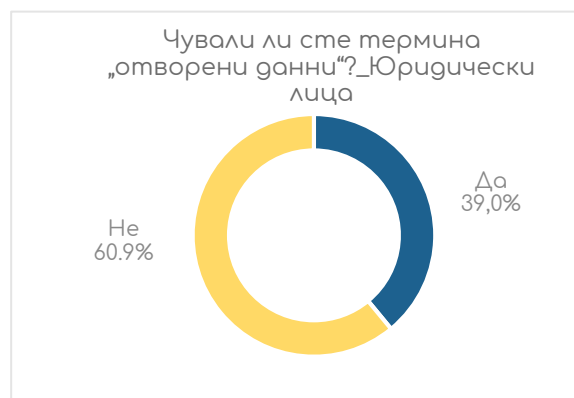
2. Анализ на резултатите от количественото проучване сред целевите групи

2.1 Познаване на термина „отворени данни“

ФИГУРА 3. ПОЗНАВАНЕ НА ТЕРМИНА „ОТВОРЕНИ ДАННИ“ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 1000

ФИГУРА 4. ПОЗНАВАНЕ НА ТЕРМИНА „ОТВОРЕНИ ДАННИ“ СРЕД ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА. БАЗА: 450

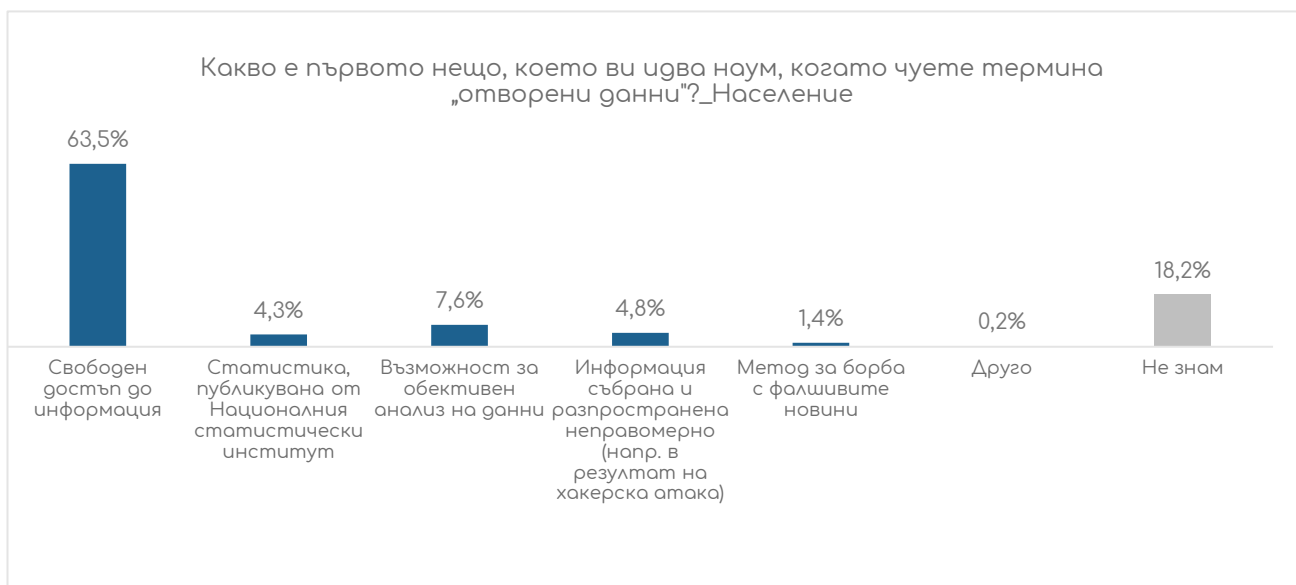

Терминът „отворени данни“ е все още непознат, както сред българското население, така и сред юридическите лица. Причините за това са комплексни и са комбинация от недостатъчно високи нива на дигитална грамотност и липса на информираност за наличието и ползите от отворени данни. Ниската разпознаваемост показва, че дори самото познаване на термина „отворени данни“ в България е силно ограничено по линия на професионална дейност и степен на образование. По-конкретно, близо половината от населението с висше образование (47%) е чувало за отворените данни,

докато този процент е значително по-нисък при граждани със средно (26%) и основно или по-ниско образование (4%). По отношение на юридическите лица, единствено неправителствените организации демонстрират сериозно познаване на термина (над две-трети, 68%), докато този дял при стопанските предприятия е почти два пъти по-нисък (35,5%).

Това показва **необходимост от сериозни усилия по отношение на информираността**, но същевременно демонстрира и **значителен потенциал** както **за повишаване на гражданското участие в обществения живот** на страната, така **и за по-ефективна и динамична бизнес среда**. На първо място, доказателство за този потенциал е демонстрираното принципно разбиране за това, че отворените данни са асоциирани с предоставяне на свободен достъп до информация (заявено съответно от 63% от населението и 74% от юридическите лица). Макар и далеч по-умерено, сред населението (8%) и неправителствените и бюджетните организации (10%) съществува и разбирането, че отворените данни са ценен инструмент за извършването на обективен анализ.

ФИГУРА 5. АСОЦИИ С ТЕРМИНА СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 1000

ФИГУРА 6. АСОЦИИ С ТЕРМИНА СРЕД ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА. БАЗА: 450

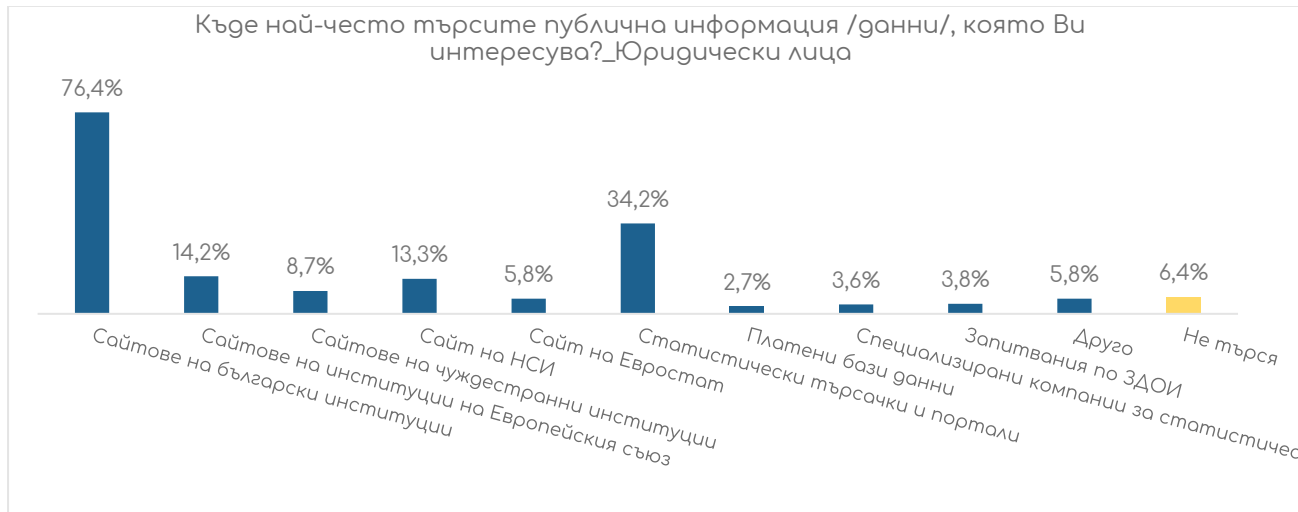

Потенциалът за използването на отворените данни е потвърден и от факта, че българските граждани и юридически лица се интересуват от информация, предоставена от публичния сектор. За това говори ниският дял на онези, които въобще не търсят публична информация (данни) – 14% от населението и 6% от юридическите лица. Голямото мнозинство (62% от населението и 76% от юридическите лица) търсят информацията, която ги интересува в електронните страници на българските институции. Сравнително голям е и дялът на тези, които използват статистически търсачки и портали (21% от гражданите и 34% от юридическите лица), сайтове на институции на Европейския съюз (съответно 9% и 14%) и електронната страница на Националния статистически институт (9% и 13%).

ФИГУРА 7. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 1000. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

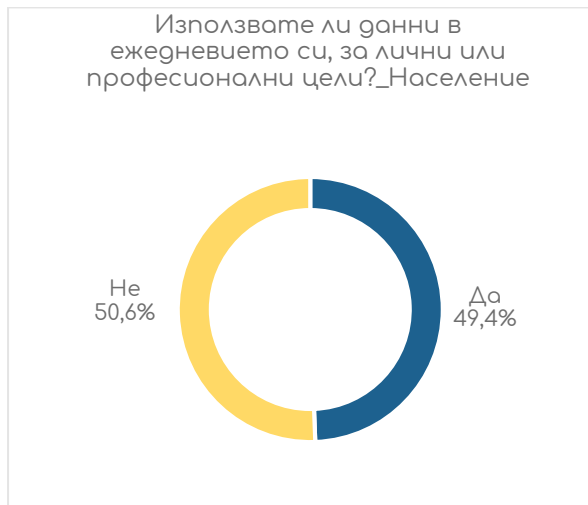
ФИГУРА 8. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ СРЕД ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА. БАЗА: 450. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

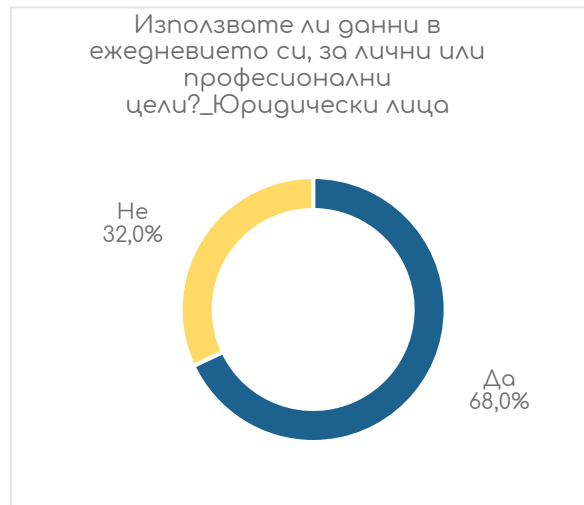
В допълнение, половината от българските граждани използват данни в ежедневието си, за лични или професионални цели, а същият дял при юридическите лица е значително по-висок (68%). Средно 58% от населението на възраст между 18 и 59 години използва данни в ежедневието си. Този процент достига над две трети при гражданите с висше образование (68%), а жените изглеждат по-заинтересовани от мъжете (съответно 53% срещу 46%). При юридическите лица, в огромната си част, неправителствените организации използват данни за лични или професионални цели (88%). При фирмите този дял е по-нисък (66%), като над две трети от предприятия в редица икономически сектори също работят с данни ежедневно, включително строителство (68%), административни и спомагателни дейности (69%), хотелиерство и ресторантьорство (69%), създаване и разпространение на

информация и творчески продукти; далекосъобщения (73%), професионални дейности и научни изследвания (78%) и операции с недвижими имоти (79%).

ФИГУРА 9. УПОТРЕБА НА ДАННИ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 877

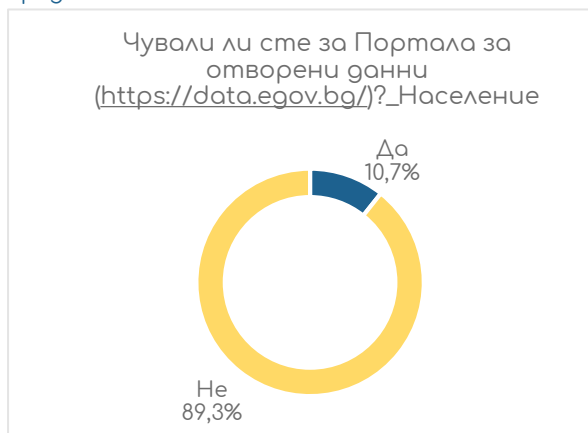
ФИГУРА 10. УПОТРЕБА НА ДАННИ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 428

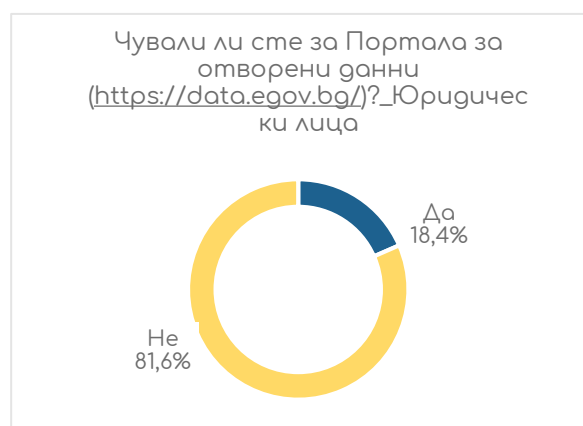
2.2 Познаване и използване на Портала за отворени данни

Въпреки демонстрирания интерес към използването на данни, липсата на осведоменост и широкото непознаване на термина „отворени данни“ логично се проявява в много ниски нива на запознатост с Портала за отворени данни. Средно само един на всеки десет човека е чувал за съществуването на портала, докато при юридическите лица този дял е 18%. Специфично, при неправителствените и бюджетните организации нивото на познаване на Портала за отворените данни е значително по-високо (44%) И при двете групи респонденти над половината от запитаните, които са чували за за портала, са го използвали на практика. Въпреки ограничената база от респонденти, реално използвали Портала за отворени данни, мнозинството от тях го намират за лесен и удобен за ползване, и бързо откриват информацията, която ги интересува.

Фигура 11. Познаване на портала за отворени данни сред населението. База: 1000

ФИГУРА 12. ПОЗНАВАНЕ НА ПОРТЛА ЗА ОТВОРЕНИ ДАННИ СРЕД ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА. БАЗА: 450

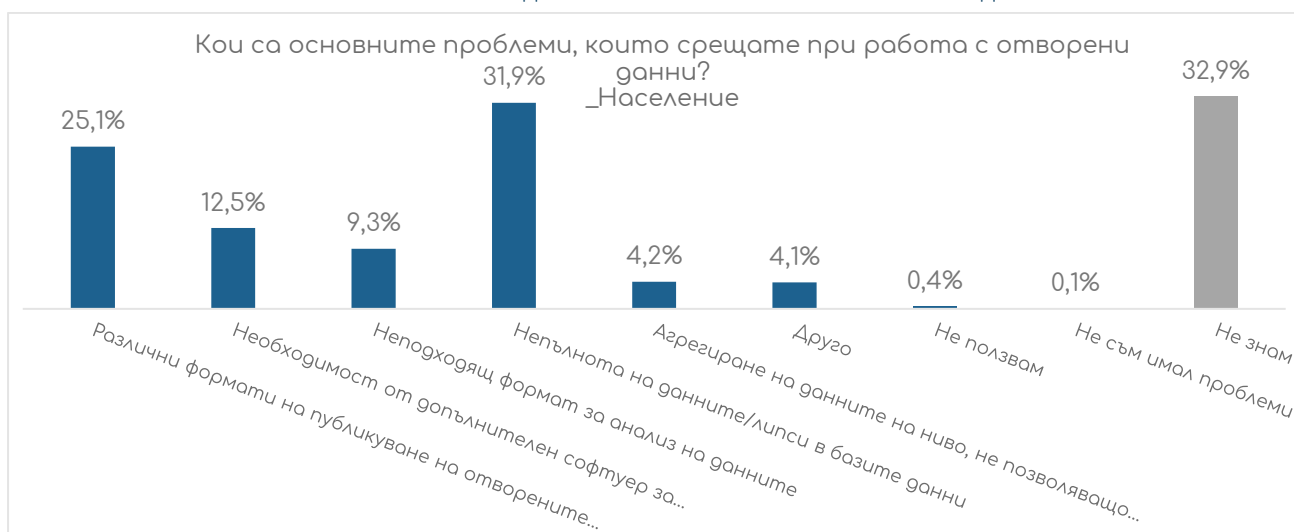

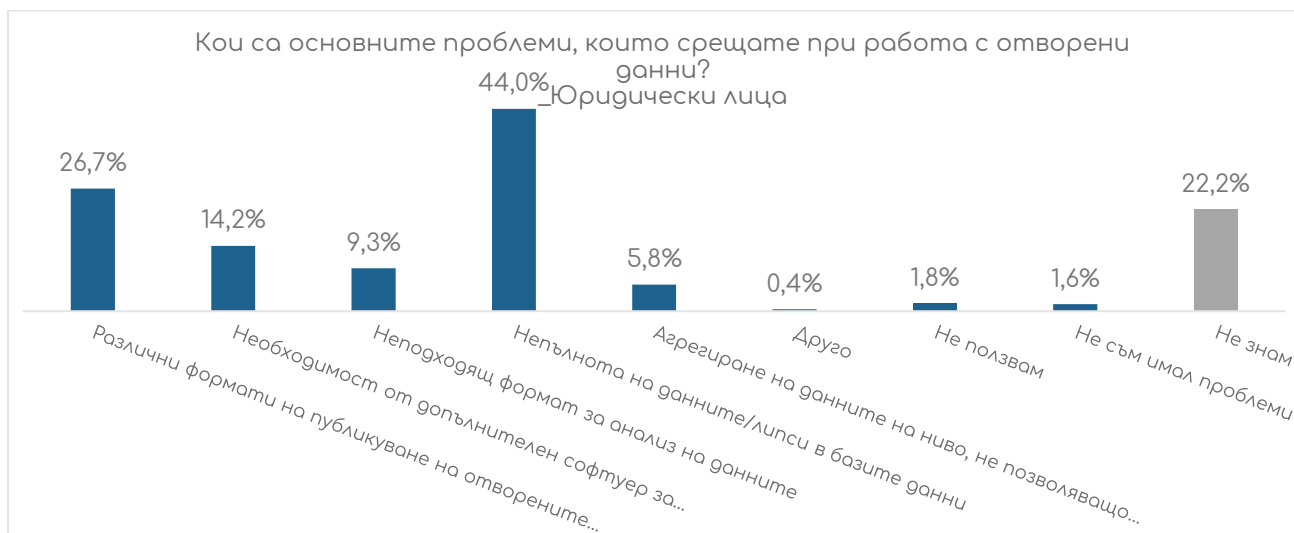
2.3 Основни проблеми при работата с отворени данни

Респондентите от двете целеви групи посочват два конкретни проблема при работата с отворени данни.¹⁷ Преобладаващите пречки са най-вече по отношение на непълнота на данните и/или липси в публикуваните бази данни (според 32% от населението и 44% от юридическите лица), както и във връзка с наличието на различни формати на публикуване на отворените данни (съответно 25% и 27%). Над 10% от респондентите отчитат като недостатък и необходимостта от допълнителен софтуер за достъпване на базите данни. Практиката за публикуване на отворени данни в различни формати е отчетена като най-съществен дефект, според представители на НПО сектора (44%). Трябва да бъде отчетен и фактът, че все пак поради недостатъчното познание на материята голям дял от населението (близо една трета) и от юридическите лица (22%) не могат да преценят кои са основните проблеми.

ФИГУРА 13. ПРОБЛЕМИ ПРИ РАБОТАТА С ОТВОРЕНИ ДАННИ. НАСЕЛЕНИЕ. БАЗА: 1000. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

ФИГУРА 14 ПРОБЛЕМ ПРИ РАБОТАТА С ОТВОРЕНИ ДАННИ. ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА. БАЗА: 450. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

¹⁷ След запознаване с дефиницията на термина „отворени данни“.

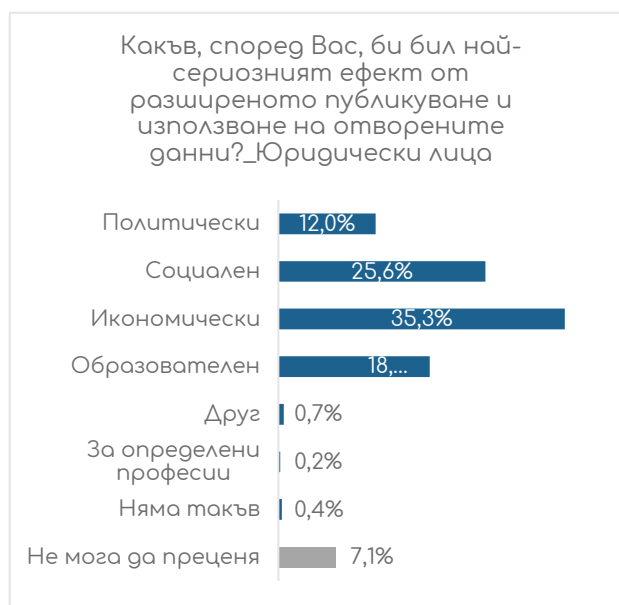
2.4 Оценка на ползите от публикуването на данни в отворен формат

Българите оценяват важността и ползите от боравенето с информацията в 21 век. Именно поради асоциирането на отворените данни с достъпа до информация, и двете целеви групи, участващи в проучването, оценяват ползите от публикуването на данни в отворен формат. Логично, за юридическите лица, потенциалните икономически ползи са преобладаващи (35%), следвани от социални ефекти (26%) и образование (19%). Обратно, социалният (32%) и образователният (27%) ефект са оценени като потенциално най-значими от населението. Политическите ефекти са припознати от сравнително еднакъв дял от двете целеви групи.

ФИГУРА 15. ПОЛЗИ ОТ ПУБЛИКУВАНЕТО НА ДАННИ В ОТВОРЕН ФОРМАТ. НАСЕЛЕНИЕ. БАЗА: 1000

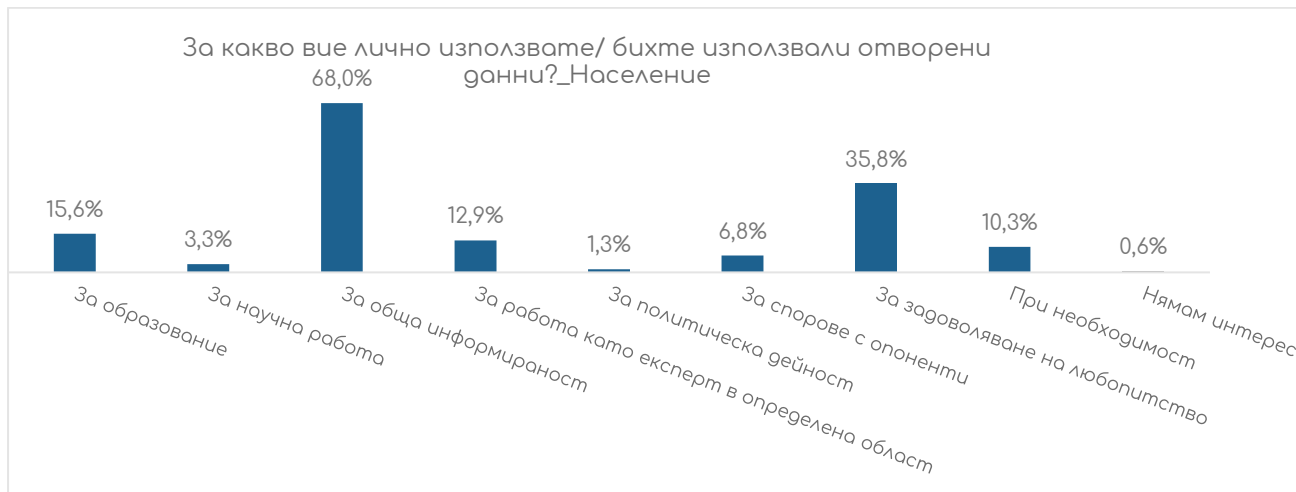

ФИГУРА 16. ПОЛЗИ ОТ ПУБЛИКУВАНЕТО НА ДАННИ В ОТВОРЕН ФОРМАТ. ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА. БАЗА: 450

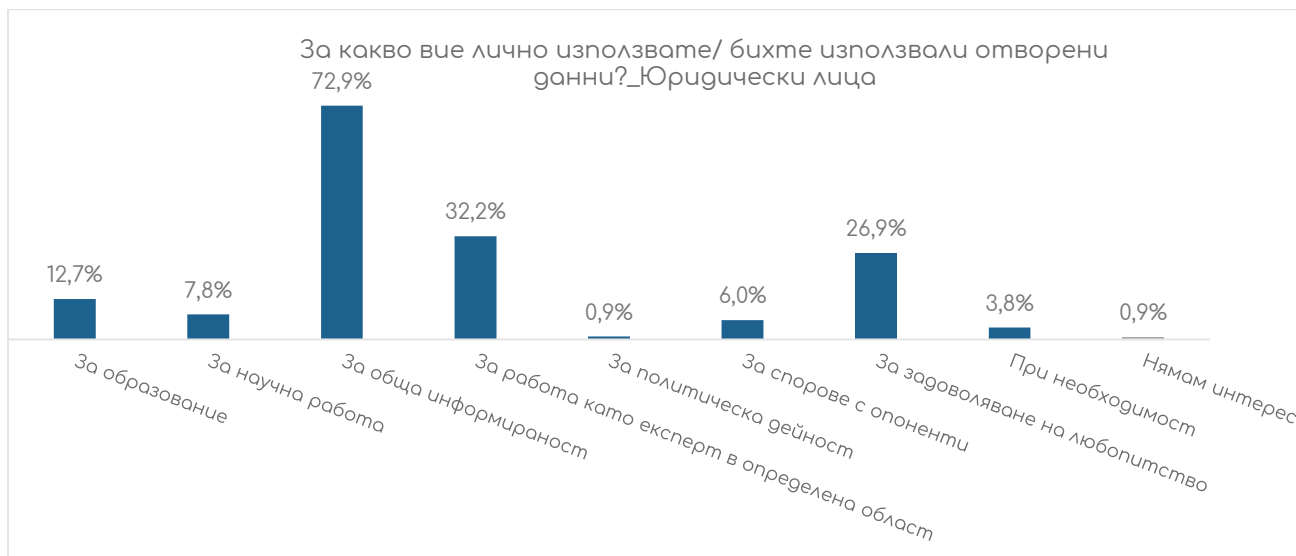

Общата информираност е основната цел за използване или потенциално използване на отворени данни, както според населението (68%), така и според юридическите лица (73%). За представителите на юридическите лица на второ място се нарежда използването на отворени данни с експертна цел (32%), докато 36% от населението поставят на второ място любопитството. При населението не се откриват значими разлики между показатели като пол, възраст и степен на образование. При юридическите лица обаче откриваме сериозна разлика по отношение на използването на данни с цел образование. Докато за представителите на стопанските предприятия това не изглежда да е приоритет (10%), при другите юридически лица този дял е над една трета (36%).

ФИГУРА 17. УПОТРЕБА НА ОТВОРЕНИ ДАННИ СРЕД НАСЕЛЕНИЕТО. БАЗА: 1000. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

ФИГУРА 18. УПОТРЕБА НА ОТВОРЕНИ ДАННИ СРЕД ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА. БАЗА: 450. ПОВЕЧЕ ОТ ЕДИН ВЪЗМОЖЕН ОТГОВОР.

2.5 Приоритетни области и набори от данни за публикуване в отворен формат

Дискусията по-горе подчерта осезаема липса на информираност и познаване на термина „отворени данни“. Въпреки това, асоциирането му, от страна и на двете целеви групи, с предоставянето на информация, показва потенциал и принципен интерес както към ползите, така и практическото приложение на отворените данни.

В следващата точка дискусията на потребностите на гражданите и бизнеса за публикуване на публична информация в отворен формат ще продължи с анализ на проявения интерес от населението и юридическите лица към конкретни теми и под-области. В резултат на това са идентифицирани 500 конкретни набора от данни, които представляват интерес за интервюираните да бъдат публикувани в отворен формат (виж Приложение 2).

Следва да се има предвид фактът, че публикуването в отворен формат на някои от идентифицираните набори от данни изисква заличаване на лични данни (например от първични регистри, като търговски и имотен), както и промени в нормативната уредба. Част от идентифицираните набори също така изискват по-ефективна събираемост на данни. В допълнение, някои от наборите, определени като

приоритетни за конкретна община/област/населено място от участващите в проучването респонденти, са екстраполирани на национално ниво.

2.5.1 Селско стопанство, рибарство, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост

Въпреки, че са по-специфични, теми като селско стопанство, рибарство, горско стопанство и хранително-вкусова промишленост предизвикат интереса на двете целеви групи. Добиви в растениевъдството, растителната защита и обработваемите площи се очертават като приоритетни както за българското население, така и за представителите на юридическите лица. Интерес представляват и земеделските стопанства. В процеса на проучването са идентифицирани редица конкретни набори от данни. Примери за такива са:

- Брой земеделски стопанства, по населени места
- Земеделска земя и аренда, цени на декар, по области
- Свободни за аренда земеделски земи
- Брой сезонни карти за практикуване на лов, по населени места
- Водоеми с разрешително за риболов, по населени места
- Рибни стопанства на територията на страната, по общини
- Брой проекти, съфинансирани от Програмата за развитие на селските райони на Европейския съюз, по общини
- Финансови параметри на проекти, съфинансирани от Програмата за развитие на селските райони на Европейския съюз, по общини
- Регистър на горските масиви
- Регистър на разрешителните за дърводобив, по общини
- Регистър сертификати за био производство на хранителни продукти
- Проверки и разкрити нарушения от ХЕИ, по общини и производители
- Заетост в сектор земеделие, по общини и предприятия
- Заетост в хранително-вкусовата промишленост, по общини и предприятия

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Селско стопанство, рибарство, горско стопанство, хранително-вкусова промишленост	Обработваеми площи	15.1%	13.5%
	Селскостопанска техника	7.8%	5.7%
	Земеделски стопанства	13.3%	11.0%
	Горски стопанства	4.9%	6.5%
	Рибни стопанства	6.0%	7.2%
	Добиви в растениевъдството	14.0%	16.2%
	Добиви в животновъдството	8.0%	9.9%
	Дърводобив	5.8%	7.1%
	Растителна защита	14.4%	16.1%
	Заетост в сектора	11.1%	6.9%
Нито едно от изброените		52.0%	42.8%

2.5.2 Образование, култура и спорт

Интересът на респондентите към темите образование, култура и спорт е висок. Най-голям интерес е демонстриран към училищата, както от населението (24%), така и от представителите на юридическите лица (24,2%). Представителите и на двете групи се интересуват от отваряне на данни за дейността на университетите,

театрите и спортните клубове, като при юридическите лица този интерес е по-висок (съответно 22%, 21% и 20%). Подчертан е интересът на респондентите към по-достъпна информация относно съществуващи центрове за професионално обучение и следдипломна квалификация (според 22% от юридическите лица и 18% от населението).

Интересът към конкретната тематична област и под-области варира в зависимост от признаци като пол, възраст и степен на образование. Така например, от отваряне на данни за училищата най-много се интересуват хора на възраст 30 и 39 (42%), както и между 40 и 49 години (33%), както и тези с висше образование, полувисше или колеж (32%). Интересът към данни за спортни клубове, спортни бази и съоръжения намалява с увеличаване на възрастта, този при мъжете е средно два пъти по-висок, в сравнение с жените (съответно 22% и 11%).

При юридическите лица най-драстична е разликата между стопанските предприятия и останалите (НПО, бюджетни организации) по отношение на училищата (съответно 22% и 42%) и центрoвете за професионално обучение и следдипломна квалификация (19% и 52%). Някои от най-често споменаваните конкретни набори от данни включват:

- Данни от рейтинга на училищата, по показатели и учебни заведения
- Данни от изпълнението на Програма Еразъм и Еразъм+ на Европейския съюз
- Адресна информация на центрове за професионално обучение и следдипломна квалификация
- Центрове за професионално обучение и следдипломна квалификация, по области на обучение
- Спортни клубове, по тип и населено място
- Бюджет и финансови данни на регистрираните спортни клубове
- Плувни съоръжения, контактна информация
- Брой заети и незаети места в детските ясли, по населени места
- Брой заети и незаети места в детските градини, по населени места
- Проекти/конкурси за повишаване на квалификацията, по населени места и тип
- Регистър на одобрените учебници и учебни помагала, по предназначение, видове и етапи на образование (начално, средно, висше)
- Приходи, разходи и финансови потоци, на ниво учебно заведение (общински, държавни)
- Резултати от външно оценяване, на ниво училище
- Отпадане на ученици, по училища

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Образование, култура и спорт	Ясли и детски градини	10.9%	13.2%
	Училища	24.2%	24.0%
	Университети	22.2%	17.3%
	Центрове за професионално обучение и следдипломна квалификация	22.4%	17.7%
	Читалища	7.8%	9.8%
	Библиотеки	11.3%	13.9%
	Театри	20.9%	18.9%
	Спортни клубове	20.4%	15.5%
	Спортни бази и съоръжения	14.7%	17.3%
	Заетост в сектора	5.1%	4.8%

Нито едно от изброените	27.3%	25.7%

2.5.3 Околна среда

Чистота на въздуха (55%) и водите (44%) са основните приоритет за населението, що се отнася до интерес към отворени данни в тематичната област. В допълнение, проблемите, свързани с климатичните промени постепенно предизвикват все по-голям интерес сред българското население (31% от населението се интересува от релевантни данни, докато този дял при юридическите е 36%). Пример за това е честото желание на респондентите за бързодостъпна информация за средногодишните температури по населени места. Темата за отпадъците също предизвиква интереса на респондентите. Конкретни набори от данни включват:

- Ниво на замърсяване с ФПЧ, по населени места
- Замърсяване с въглероден диоксид от промишлеността, по тип предприятие, по общини
- Брой регистрирани и в експлоатация превозни средства (градски транспорт и автомобили) с емисионен стандарт под Евро 4, по общини, по месеци
- Бюджет и финансово изпълнение на дейността на топлофикационните дружества
- Данни за качеството на питейната вода, по населени места
- Локации за разделно събиране на отпадъци, по населени места
- Количество на събираните отпадъци, по вид, по област
- Финансови данни за събираемостта на такса смет
- Сметища, по капацитет и по населени места
- Регистър на застрашените растителни видове, брой, област
- Регистър на застрашените животински видове, брой, област
- Регистър на дървета, по населени места
- Графици на колите за смет, по населени места

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Околна среда	Въздух	52.2%	55.2%
	Води	39.6%	43.7%
	Почви	27.1%	29.9%
	Отпадъци	32.4%	29.2%
	Шум	18.2%	18.1%
	Радиация	20.9%	18.9%
	Електромагнитно излъчване	10.9%	12.0%
	Климатични промени	35.6%	31.4%
	Биоразнообразие (застрашени видове)	12.9%	13.4%
	Нито едно от изброените	19.3%	17.4%

2.5.4 Енергетика и потребление на енергия

Поради своята специфичност, интересът към отворените данни в сектор енергетика е сравнително нисък (близо една трета от населението и юридическите лица не са заинтересовани). Тъй като е част от ежедневието, както на населението, така и на предприятията, потреблението на електрическа енергия предизвиква най-сериозен интерес. Над една трета от населението и юридическите лица (съответно 36% и 39%) имат интерес към отваряне на данни в конкретната под-област. Тук най-отчетлив е интересът на по-интензивните индустрии (например сектор строителство с 55%), докато представителите на бизнеса, като цяло, са два пъти

по-заинтересовани към потреблението на електрическа енергия, в сравнение с неправителствените организации, бюджетните институции и други. Сравнително висок е и интересът към възобновяемите енергийни източници. Конкретни набори от данни включват:

- Финансови данни и подробни бюджетни отчети за управлението на енергийните дружества
- Собственост на енергийни дружества, по вид
- Капацитет за производство на енергийните дружества, по вид
- Производство на електрическа енергия, по дружества
- Загуби по електропреносната мрежа, по вид дружества
- Потребление на енергия на публичните сгради, по общини
- Брой сгради с подобрения за енергийна ефективност, по общини
- Внос на електроенергия, количество
- Износ на електроенергия, количество
- Цени на електроенергията по тип потребител
- Цени на енергията от възобновяеми енергийни източници, по вид
- Цени на енергия за крайния потребител, в националния енергиен микс, по вид

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Енергетика и потребление на енергия	Производство на електрическа енергия	15.1%	16.7%
	Производство на топлинна енергия	6.9%	5.1%
	Традиционна енергетика	9.3%	7.5%
	Нетрадиционна енергетика (възобновяеми енергийни източници)	19.8%	23.2%
	Потребление на електрическа енергия	39.1%	36.0%
	Потребление на топлинна енергия	7.3%	6.5%
	Внос на електроенергия	4.0%	4.8%
	Износ на електроенергия	5.6%	4.6%
	Заетост в сектора	3.6%	3.8%
	Нито едно от изброените	32.0%	32.3%

2.5.5 Мобилност и транспорт

Отваряне на данни за транспортната инфраструктура (27%) и градския транспорт (30%) са сред най-предпочитаните от българското население, следвани от внос на употребявани автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили (21%). Въпреки че се различава в процентно съотношение, интересът на представителите на юридическите лица също е концентриран върху същите под-области. Юридическите лица проявяват по-голям интерес и към отворени данни в области като внос на нови автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили (16%), въздушен транспорт (12%) и мобилност на населението (15%). Конкретни набори от данни включват:

- Регистър на предприятията в автомобилната индустрия, по тип производство
- Регистър покупко-продажба на нови автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили
- Регистър покупко-продажба на нов внос употребявани автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили
- Маршрутни мрежи на градския транспорт, по общини
- Финансов отчет за изграждането на транспортна инфраструктура, на ниво община
- Финансови постъпления и усвояване на средствата, постъпващи от зоните за платено паркиране, по общини (където налични)

- Маршрутна мрежа на междуградския превоз
- Налични станции за електромобили, на ниво населено място
- Агрегирани данни за пешеходните потоци
- Регистър на обществените поръчки в сектор строителство на транспортна инфраструктура, на ниво община
- Регистър на автосервизи, които имат сертификат за качество
- Брой пътно-транспортни произшествия, по общини
- Нарушения на закона за движения по пътищата, по общини и вид нарушение
- Брой клиенти, споделено пътуване
- Брой жертви от ПТП, по общини
- Регистър на опасните точки от пътната мрежа
- Финансиране на ремонтни дейности, по общини

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Мобилност и транспорт	Внос на нови автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили	15.6%	9.0%
	Внос на употребявани автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили	18.2%	20.5%
	Вторичен пазар на автомобили, мотоциклети и тежкотоварни автомобили	12.4%	9.8%
	Градски транспорт	23.3%	30.6%
	Воден транспорт	5.8%	2.6%
	Въздушен транспорт	11.8%	7.9%
	Мобилност на населението	15.1%	10.6%
	Споделено пътуване	7.8%	7.0%
	Алтернативни форми на придвижване в градски условия (например велосипеди, тротинетки и други)	9.3%	10.4%
	Транспортна инфраструктура	35.6%	26.5%
	Заетост в сектора	6.0%	3.1%
	Нито едно от изброените	22.4%	23.1%

2.5.6 Наука и технологии

Подобно на енергетиката, науката и технологиите не предизвикват сериозен интерес сред представителите на двете целеви групи. При населението е подчертан сравнително по-висок интерес към отворени данни за дейността на иновативните компании (16%), особено по по-високо образование и по-младите (между 18 и 39 години), където този дял е средно 21%. При юридическите лица интересът е по-висок, особено по отношение на данни, свързани с иновации по сектори, патенти, лицензионни режими и сертификати за качество. Най-сериозен интерес, логично, проявяват представителите юридическите лица, заети в сферата на професионалните дейности и научните изследвания, минимум една-трета от които имат интерес към отворени данни, свързани с иновативни компании, иновации по сектори, патенти и лицензи.

Конкретни набори от данни включват:

- Резултати от осъществени научни изследвания
- Юридически лица, бенефициенти по проекти, финансирани от рамковата програма за наука на Европейския съюз
- Регистър на патентите, по научни области
- Брой научни публикации, по области и вид журнали на публикуване
- Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)
- Регистър на предприятията, получили и с актуални сертификати за качество, по области
- Брой иновативни компании, по вид дейност и по области
- Брой завършили студенти с научна степен „доктор“, по вид образователно направление
- Брой завършили студенти с научна степен „доктор“, на ниво учебно заведение
- Брой навостарили предприятия с дейност в областта на научноизследователска и развойна дейност (НИРД), по общини
- Изпълнение на бюджет на БАН по институти
- Изпълнение на бюджет на Фонд „Научни изследвания“

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Наука и технологии	Иновативни компании	15.8%	15.9%
	Иновации по сектори	23.3%	15.9%
	Патенти	15.8%	3.7%
	Лицензи	19.1%	4.5%
	Сертификати за качество	23.6%	11.2%
	Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)	5.8%	6.1%
	Научна инфраструктура	5.1%	5.4%
	Заетост в сектора	6.0%	6.7%
	Нито едно от изброените	40.7%	51.2%

2.5.7 Икономика и финанси

Участващите в проучването респонденти правят заявка за сериозен интерес към публикуването на данни в отворен формат в областта на икономиката и финансите. Най-отчетлив е интересът и на двете групи към разходите за здравно (36% от населението и 39% от юридическите лица) и пенсионно осигуряване (38% и 41%). Приоритетни, особено за представителите на юридическите лица, са публично достъпни и в отворен формат данни за банково кредитиране, чуждестранни инвестиции в България, управление на общински бюджети, финансови инструменти и достъп до финансиране. Конкретни набори от данни, идентифицирани за публикуване включват:

- Изпълнение на бюджетни програми, месечна/тримесечна база
- Финансови данни на ниво транзакции, за всички публични институции
- Данни за изразходване на общинските бюджети
- Предстоящи процедури за европейски проекти за малкия и среден бизнес, по допустими райони, тип бизнес
- Финансиране на неправителствени организации
- Размер на лоши кредити, по общини
- Размер на ипотечни кредити, по общини
- Размер на потребителски кредити, по общини
- Среден размер на банкови лихви за ипотечни и потребителски кредити
- Среден размер на банкови такси и комисионни за ипотечни и потребителски кредити
- Размер на бързи кредити, по общини
- Размер на застраховано имущество, по общини
- Чуждестранни инвестиции в България, по размер и вид икономическа дейност

- Размер на български инвестиции в чужбина, по дестинация и вид икономическа дейност
- Кадастър
- Регистър ГРАО
- Регистър на особените залози
- Изразходване на приходите от здравно осигуряване, по области
- Приходи от пенсионно осигуряване, по области

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Икономика и финанси	Основни макроикономически показатели	8.7%	5.2%
	Банково кредитиране	27.1%	19.6%
	Бързи кредити	4.4%	5.5%
	Чуждестранни инвестиции в България	12.7%	8.2%
	Български инвестиции в чужбина	6.2%	2.3%
	Външен дълг	5.1%	6.0%
	Здравно осигуряване	38.9%	36.1%
	Пенсионно осигуряване	41.1%	38.2%
	Управление на общински бюджети	11.3%	10.0%
	Управление на националния бюджет	7.1%	6.3%
	Финансови инструменти	16.0%	4.9%
	Достъп до финансиране	27.6%	8.5%
	Спестявания и задлъжнялост	8.0%	7.9%
	Нито едно от изброените	20.9%	26.4%

2.5.8 Туризъм

Туристическите продукти и дестинации традиционно предизвикват интереса на българското население, тъй като са много близки до всекидневните им възприятия и навици. В резултат на това респондентите имат интерес към различни набори от данни, най-вече по отношение на местата за настаняване, туристически атракции, вътрешния туризъм и различни видове туризъм и резервационни системи. Конкретни идентифицирани набори от данни включват:

- Брой места за настаняване в зимни курорти, по населено място
- Брой места за настаняване в морски курорти, по населено място
- Брой места за настаняване в балнеокурорти, по населено място
- Брой места за настаняване в селски туризъм (семейни хотели, къщи за гости), по населено място
- Средна цена на легло в зимни курорти, по населено място и категория
- Средна цена на легло в морски курорти, по населено място и категория
- Средна цена на легло в балнеокурорти, по населено място и категория

- Средна цена на легло в селски туризъм (семејни хотели, къщи за гости), по населено място и категория
- Брой посещения по възраст и по тип туризъм
- Брой посещения по семеен статус и по тип туризъм
- Брой чуждестранни туристи по възраст
- Брой чуждестранни туристи по семеен статус
- Брой туристически обекти, по населени места
- Средна продължителност на престоя, по вид туризъм
- Посещаемост в зимни курорти
- Посещаемост в летни курорти
- Посещаемост в резервати
- Посещаемост в национални паркове
- Посещаемост на исторически обекти
- Посещаемост на природни обекти
- Посещаемост на селски туризъм
- Хотели с възможност за домашни любимци, по населено място
- Места за настаняване в алтернативни резервационни платформи (AirBNB), населени места
- Посещаемост на алтернативни резервационни платформи (AirBNB), по населени места
- Средна продължителност на престоя в AirBNB, по населени места
- Приходи от туристическа дейност, по общини
- Приходи от туристическа дейност, по вид туризъм

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Туризъм	Места за настаняване	42.7%	39.4%
	Туристически атракции	36.4%	33.8%
	Входящ туристически поток	10.2%	5.5%
	Изходящ туристически поток	7.3%	4.6%
	Вътрешен туризъм	27.6%	26.3%
	Практикувани видове туризъм	13.6%	14.4%
	Приходи от туристическа дейност	8.0%	5.0%
	Резервационни системи	24.7%	19.4%
	Удовлетвореност на посетителите	18.0%	12.5%
	Заетост в сектора	4.9%	4.2%
	Нито едно от изброените	25.6%	24.1%

2.5.9 Население и социални условия

Тематичната област „Население и социални условия“ и дефинираните под-области представляват сериозен интерес както за населението като цяло, така и за представителите на юридическите лица. Демографските показатели са приоритетни за неправителствените организации (50%), както и за гражданите с висше образование (32%). Логично, спрямо тяхната професионална насоченост, бюджетните организации и НПО са значително по заинтересовани от публикуването на отворени данни за всички под-области, в сравнение с представители на стопанските предприятия (средно 39% към 23%). Конкретни идентифицирани набори от данни включват:

- Данни от официалните национални преброявания на населението - демографска структура
- Заетост, по икономически сектори
- Заетост, по населени места
- Продължителност на нощния труд, по икономическа дейност и по области

- Заплащане на нощния труд, по икономическа дейност и по области
- Безработица, по икономически сектори
- Безработица, по населени места
- Младежка безработица, по населени места
- Доходи, средно, по икономически дейности
- Доходи, средно, по населени места
- Брой хора под прага на бедността, по населени места
- Брой хора в състояние на енергийна бедност, по населени места
- Естествен прираст, по общини и по години
- Вътрешна миграция, на ниво населени места
- Емиграция, по дестинации
- Заетост по образование и по населени места

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Население и социални условия	Демографски показатели	27.1%	24.4%
	Социална стратификация (структура на обществото по класи и прослойки)	13.8%	11.3%
	Заетост	23.3%	18.7%
	Безработица	30.0%	26.3%
	Доходи	35.8%	34.8%
	Социално подпомагане	18.9%	22.6%
	Нито едно от изброените	33.1%	26.3%

2.5.10 Институции и държавно управление

Институциите и държавно управление предизвикват интерес, основно по отношение на прозрачност и отчетност на разходите. Това е видимо и от идентифицираните конкретни набори от данни, които включват например:

- Приходи в държавния бюджет, по тип данъчно облагане
- Приходи в общинските бюджети, по тип данъчно облагане
- Изразходване на държавния бюджет, по пера
- Изразходване на общинските бюджети, по пера
- Размер на задлъжнялост на общините, по кредитори
- Размер на задлъжнялост на общинските предприятия, по кредитори
- Размер на задлъжнялост на държавните предприятия, по кредитори
- Счетоводни баланси на държавни и общински имоти
- Разходи за поддръжка и експлоатация на държавния и общински сграден фонд
- Разходи за държавната администрация, по тип разход, по години
- Разходи за общинските администрации, по тип разход, по години
- Ниво на възнаграждение на държавните служители, по институции и позиции
- Ниво на възнаграждение на общинските служители, по институции, позиции и общини
- Резултати от проведени избори (парламентарни, местни, за Европейски парламент, референдуми), на ниво изборителна секция
- Брой гласували на проведени избори (парламентарни, местни, за Европейски парламент, референдуми), на ниво изборителна секция

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Институции и държавно управление	Държавен бюджет	18.9%	15.8%
	Изборни резултати	16.9%	17.4%
	Държавна администрация	26.4%	16.9%
	Изпълнителна власт	18.0%	13.8%

Законодателна власт	24.7%	16.2%
Съдебна власт	19.3%	18.6%
Местно самоуправление	29.3%	26.8%
Държавен и общински сграден фонд	8.9%	3.7%
Държавни и общински имоти	10.4%	6.0%
Заетост в сектора	6.0%	5.3%
Нито едно от изброените	31.8%	33.3%

2.5.11 Частен сектор

Интересът към публикуване на отворени данни за дейността на частния сектор е осезаемо по-висок при юридическите лица. Това е логично, тъй като разширеното публикуване на отворени данни ще предостави силен инструмент за различни типове анализи (например анализ на конкуренцията и пазарен анализ), които да бъдат използвани за повишаване на конкурентоспособността както на отделни предприятия, така и на икономиката като цяло. Конкретни идентифицирани набори от данни включват:

- Имотен регистър
- Юридически лица, по брой спечелени обществени поръчки, по години, на ниво община
- Юридически лица, по размер на публично финансиране за обществени поръчки, по години, на ниво община
- Търговски регистър
- Брой преквалифицирани служители
- Размер на концесиите, по община и име на предприятие
- Регистър на реалните собственици, офшорни компании

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Частен сектор	Информация за собственост	18.9%	12.1%
	Трансформации в собствеността	12.2%	3.0%
	Мениджмънт на предприятията	14.2%	5.4%
	Структура на персонала	9.8%	4.0%
	Приходи от дейност	22.4%	9.9%
	Предприятия по дейност и състояние на компаниите	17.3%	8.6%
	Бизнес климат (инвестиционни нагласи, достъп до ресурси, и конкуренция други)	39.8%	17.1%
	Сив сектор	20.9%	15.9%
	Дълготрайни материални активи	6.9%	1.7%
	Финансови показатели (ОПР и баланс на предприятията)	14.2%	2.8%
	Нито едно от изброените	24.2%	49.2%

2.5.12 Здравеопазване

Социалната значимост на темата здравеопазване предопределя задълбочения интерес от страна и на двете целеви групи. Здравеопазването е посочено като основна тема, в която са констатирани комплексни проблеми и необходимост от предоставяне на повече публична и лесно достъпна информация. За разлика от други приоритетни сфери, фундаменталната социална функция, която здравеопазването предоставя, е предпоставка за минимална разлика в заинтересоваността на населението и представителите на юридическите лица. Близостта на темата до всекидневието на респондентите става причина и за назоваване на множество конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат, като например:

- Брой държавни болници, по области
- Брой медицински центрове за спешна медицинска помощ, по области
- Брой спешни медицински кабинети, по населени места
- Брой специалисти в спешни медицински заведения, по райони
- Регистър на обществените поръчки за закупуване на лекарствени средства в общинските болници
- Регистър на обществените поръчки за закупуване на медицински изделия в общинските болници
- Брой гентални клиники/ кабинети, по области
- Брой стоматологични кабинети за спешна помощ, по населени места
- Брой специалисти- педиатри, по населени места
- Общински лечебни заведения- бюджетна отчетност
- Държавни лечебни заведения- бюджетна отчетност
- Брой лечебни заведения работещи с НЗОК, по населени места
- Регистър на лекарствата по лекарско предписание заплащани по НЗОК
- Регистър на клинични пътеки
- Цени на лекарства по лекарско предписание
- Регистър на разрешени за употреба хранителни добавки
- Брой болни от хронични заболявания, по области
- Разходи за доболнична помощ
- Разходи за рехабилитация
- Разходи за клинични пътеки
- Актуални програми за превенция на грипни и простудни заболявания в зимни месеци, по общини
- Програми за информиране на граждани над 18г за предстоящи имунизации според задължителен държавен имунизационен календар, по населени места (имунизационен календар)
- Брой програми за превенция на сърдечносъдови заболявания на граждани над 45г, по области
- Брой програми за профилактика и превенция на пост менопаузална остеопороза при жени, по области
- Брой направления по национално значими заболявания
- Установени нарушения в лечебни заведения, по райони
- Брой установени нарушения по клинични пътеки
- Брой установени нарушения на фармацевти
- Размер на наложени санкции за становени нарушения на лекари

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Здравеопазване	Здравни институции	29.3%	32.0%
	Тип финансиране (например НЗОК или частно)	15.8%	17.8%

Заболеваемост	21.8%	23.2%
ТЕЛК	17.6%	20.2%
Разходи за здравеопазване	27.6%	23.7%
Здравно осигуряване	50.4%	40.9%
Профилактични дейности и превенция	29.8%	28.1%
Фармацевтична индустрия	14.9%	17.8%
Злоупотреби в здравеопазването	23.1%	24.2%
Лекарски грешки	14.9%	15.4%
Нито едно от изброените	16.9%	13.2%

2.5.13 Полицейска и съдебна статистика

Работата на правоохранителните органи и съдебната система е по-често асоциирана с чувството за справедливост и сигурност. Поради тази причина значителен дял от респондентите (39% от населението и 44% от юридическите лица), взели участие в проучването, не проявяват интерес към разширеното публикуване на информация в отворен формат. Разкриваемостта (32% от населението и 29% от юридическите лица) и равнищата на престъпност (съответно 24% и 32%) са водещи и за двете цели групи, като населението отделя внимание и на присъдите и осъдените лица (25%). Въпреки наглед ниските нива на интерес към отворени данни в конкретната област, именно обществената значимост на тези три под-области водят до идентифицирането на множество набори от данни за публикуване в отворен формат:

- Ниво на престъпност, на глава от населението, по общини
- Брой докладвани престъпления, по вид престъпление (от Наказателен кодекс (НК)) и населено място
- Брой разкрити престъпления, по вид престъпление (от Наказателен кодекс (НК)) и населено място
- Брой жалби до правоохранителните органи, по тип и населено място
- Брой сигнали до правоохранителните органи, по тип и населено място
- Движение на съдебните дела във всеки етап на производството
- Брой осъдени лица на ниво върховен съд, по съдилища и вид престъпление
- Размер на наказанията на ниво върховен съд, по съдилища и вид престъпление
- Окончателни присъди, по видове престъпления и по продължителност
- Брой дела завършили съкратено съдебно производство, по член на НК
- Размер на наложените наказания по съкратеното съдебно производство
- Брой оправдателни присъди на ниво върховен съд, по съдилища и вид престъпление
- Брой влезли в сила ефективни присъди, по вид престъпление (от Наказателен кодекс (НК)) и населено място
- Брой влезли в сила условни присъди, по вид престъпление (от Наказателен кодекс (НК)) и населено място
- Брой прекратени производства на ниво върховен съд, по съдилища и вид престъпление
- Брой предсрочно освободени лица, по вид престъпление
- Брой служители в съдебната система, по съдилища и прокуратури
- Размер на възнагражденията на служителите в съдебната система, по съдилища и прокуратури

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Полицейска и съдебна статистика	Равнища на престъпност	22.7%	24.0%
	Типове престъпления	13.3%	12.8%
	Разкриваемост	28.7%	31.6%
	Осъдени лица	18.4%	24.6%

Превенция на престъпността	19.3%	17.6%
Нито едно от изброените	44.0%	38.7%

2.5.14 Графични изображения и геопространствени данни

Геореферирването на информация придобива все по-голяма популярност в световен мащаб. Това е така поради две причини. От една страна визуализацията на информация за конкретна локация улеснява изключително много гражданите да използват данни в ежедневието си. Това важи в пълна степен и за бизнеса и особено за новостартуращи предприятия в ИКТ сферата, с които публичната власт може да търси партньорство за по-ефективно използване на отворените данни. На второ място, геопространствените данни са ефективен инструмент за разработването на политики и вземането на конкретни решения, както в публичния, така и в частния сектор.

Потенциалните ползи от публикуването на геопространствени данни са оценени и от респондентите, в рамките на проучването. Най-голям интерес предизвикват теми като пътната мрежа и жп линии, карти на рисковете от бедствия и аварии, полсена достъпност на разписанието на градския транспорт в реално време, информация за защитените територии и гъстотата на трафика. Част от идентифицираните конкретни набори от данни за публикуване в отворен формат са:

- Карти за гъстотата на застрояване, на ниво населени места
- Карти на обработваемите земеделски площи
- Данни в реално време за разписанието на градския транспорт
- Данни в реално време за разписанието на междуградския транспорт
- Данни в реално време за разписанието на жп транспорта
- Данни в реално време за задръствания, на ниво населени места и републиканска пътна мрежа
- Данни в реално време за ремонтни дейности на пътната инфраструктура, на ниво населени места и републиканска пътна мрежа
- Карти, в реално време, показващи нивата на замърсяване на въздуха с ПФЧ
- Карти на риска от наводнения
- Карти на риска от горски пожари
- Карти на риска от земетресения
- Карти на риска от свлачища
- Карти на риска от засушаване
- Карти на зелените пояси в градовете

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Графични изображения и геопространствени данни	Гъстота на трафика	11.3%	9.9%
	Кадастър (застрояване, обработваеми площи)	15.3%	11.1%
	НАТУРА 2000, защитени територии	11.3%	9.8%
	Гъстота на населението	8.9%	6.0%
	Пътна мрежа, ж.п. линии	17.1%	19.0%
	Виртуални табла на градския транспорт	9.6%	11.3%
	Наличие на водоеми	8.7%	5.2%
	Карти на риска от възникване на бедствия (наводнения, пожари, земетресения и др.)	12.0%	10.3%
	Наличие на животински и растителни видове	6.0%	5.2%
	Нива на замърсяване на въздуха	30.9%	31.0%

Сметища и управление на отпадъци	13.8%	14.0%
Нито едно от изброените	38.0%	34.4%

2.5.15 Наблюдение на Земята и околната среда (сателитни изображения)

Подобно на геопространствените и геореферирани данни, наблюдението на земята чрез сателитни изображения е продължение на развитието на работата с данни. Поради тази причина конкретната тема е обявена за приоритетна в рамките на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор. Непознаването на специфичната материя е причина гражданите и юридическите лица да не проявяват значителен интерес към конкретната област (над 70% от респондентите не са заинтересовани). Въпреки това, сателитните изображения могат да бъдат използвани в комбинация с картографирането, обсъдено в предходната тема за геопространствените данни, и са изключително полезни за наблюдение на:

- критична инфраструктура
- масови инциденти
- гъстота на застрояване
- обработваемите земеделски площи
- защитените територии
- задръствания
- ремонтни дейности на пътната инфраструктура
- водоемите
- наводнения
- горски пожари
- свлачища

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Проявяват ли интерес към данни свързани с Наблюдение на Земята и околната среда (сателитни изображения)	Да	24.9%	26.9%
	Не	75.1%	73.1%

2.5.1 Метеорологични данни

Метеорологичните данни в отворен формат представляват сериозен интерес за респондентите. От една страна причините за това са чисто образователни или от любопитство и засягат предимно аспекти като прогнозата за времето, конкретно температура (две-трети от респондентите) валежи (средно 60%). От друга страна, интересът към тематичната област произтича и от пряката ѝ свързаност с редица други области, включително предразположеност към бедствия и аварии, условия за развиване на земеделие, околна среда и климатични промени. Конкретни набори от данни, идентифицирани във хода на проучването включват:

- Прогнози данни за температура, по населено място
- Прогнозни данни за слънчеви изригвания, по населени места
- Прогнозни данни за електромагнитен смог, по населени места
- Количество (μm^2) за година, по населени места
- Исторически данни брой наводнения, по населени места
- Брой горски пожари, по общини
- Брой свлачища, по общини
- Брой земетресения, по общини

- Брой засушавания, по общини

Тематична област	Под-област	Юридически лица	Население
Метеорологични данни	Температура	67.8%	67.8%
	Влажност	32.2%	26.4%
	Атмосферно налягане	22.7%	21.4%
	Електромагнитни аномалии (слънчеви „изригвания“)	21.6%	26.2%
	Валежи	61.1%	58.0%
	Бедствени ситуации и аварии, резултат от природни явления	36.0%	32.9%
	Нито едно от изброените	14.4%	13.8%

3. Определяне на приоритетни набори от данни за публикуване в отворен формат: Анализ на резултатите от проведените качествени проучвания

Проведеното национално представително количествено проучване сред българското население и допитването до юридическите лица спомогнаха за формирането на ясна представа за интереса и приоритетите на българските граждани по отношение на типа информация, която те искат да видят публикувана в отворен формат. Идентифицираните 500 конкретни набора от данни (виж Приложение 2) очертаха и темите и под-областите от обществена значимост.

Изхождайки от вече идентифицираните 500 набора от данни, следващата точка ще опише използвания подход за определяне на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат, които ще бъдат предоставени на Администрацията на Министерски съвет. Конкретният изследователски инструмент, използван за извеждането на приоритетните набори от данни е провеждането на 2 качествени изследвания – фокус групи, с представители на гражданското общество и експертната общност в България, професионално профилирана в областта на отворените данни.

3.1. Критерии за мултидисциплинарен подбор на участниците в качествените изследвания

За организирането на двете качествени изследвания бяха разработени специфични критерии за подбор на участниците. **Критериите за рекрутиране** предвиждаха конкретни следните дейности, извършени за да се осигури качествен подбор на за участие във фокус групите:

- ↓ Осигуряване на експертиза и познаване на административната структура на национално ниво, отговорна за публикуването на отворени данни;
- ↓ Осигуряване участието на експерти по дигитализация и административно обслужване;
- ↓ Осигуряване участието на представители на неправителствени организации с активна позиция по обществено значими теми, включително социални проблеми, правосъдие, транспорт и други;
- ↓ Осигуряване на включването на представители на двете целеви групи, участници в проведените количествени изследвания - (А) Национално представително изследване сред пълнолетните граждани; (Б) Национално представително изследване сред юридическите лица (търговски дружества, нестопански организации, бюджетни организации и др.);

- ↓ Провеждане на среща с Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), с цел обсъждане и идентифициране на приоритетни набори от данни, и подбор на участници във фокус групите;
- ↓ Разработване на модераторната схема (въпросник) за провеждане на фокус групите, базирана на резултатите от проведените количествени изследвания и желания профил на участниците в качествените изследвания

На база на разработените критерии беше постигнат балансиран подход към рекрутирането на мултидисциплинарна група от участници. В резултат, в качествените изследвания взеха участие:

- държавни служители, пряко ангажирани с работата на портала за отворени данни;
- държавни служители, пряко ангажирани с разработването на политики в областта на отворените данни;
- експерти с технически познания за изискванията и работата с отворени данни;
- експерти от неправителствения сектор, специализирани в работата с технологични решения за електронизация на публичната администрация;
- експерти по дигитализация;
- експерти от неправителствения сектор, специализирани в работата по обществено значими теми (социални проблеми, правосъдие, транспорт и други);
- представители на частния сектор, заето в сферата на финансите и застраховането;
- предприемачи.

3.2. Критерии за определяне на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат

За определянето на 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат бяха разработени следните специфични критерии.

- ↓ Разработване и прилагане на критерии за мултидисциплинарен подбор на участниците в качествените изследвания (виж 3.1);
- ↓ Провеждане на 2 качествени изследвания – фокус групи, с представители на гражданското общество и експертната общност в България, професионално профилирана в областта на отворените данни;
- ↓ Завършен задълбочен анализ на резултатите от проведените количествени проучвания, оценяващ обществената значимост, измерена посредством демонстрирания интерес на целевите групи към различните тематични области и конкретни набори от данни;
- ↓ Отчитане на развитието на националното законодателство в областта на отворените данни
- ↓ Отчитане на приоритетните теми в рамките на DCAT-AP;
- ↓ Отчитане на данните с добавена стойност, определени в рамките на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественения сектор, в това число по отношение на геопространствени данни; наблюдение на Земята и околната среда (сателитно); метеорологични данни; статистика; гружества и собственост на гружества; мобилност;
- ↓ Отчитане на резултатите от международни инициативи на европейско и глобално ниво, включително Партньорство за открито управление, Хартата за отворени данни на Г-8, Инструментарият за отворени данни на Световната банка, Глобалният индекс за отворени данни, Барометърът на отворените данни, развиван от Фондацията World Wide Web, Мониторът на

отворените данни, финансиран от Европейската комисия, Европейския дата портал и други (виж секция 2).

3.3. 150 приоритетни набора от данни за публикуване в отворен формат

Изпълнението на тези критерии осигури ефективно провеждане на качествените изследвания. На база анализ на резултатите от количествените проучвания и груповите дискусии бяха определени 150 конкретни набора от данни за приоритетно публикуване в отворен формат (виж Приложение 1)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ: ИДЕНТИФИЦИРАНЕ И ПОТЕНЦИАЛНИ РЕШЕНИЯ НА 15 НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИ ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ПОВТОРНАТА УПОТРЕБА НА ИНФОРМАЦИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР

В резултат на предприетия мултидисциплинарен подход за организиране на качествените проучвания и проведените дискусии бяха идентифицирани няколко групи конкретни предизвикателства пред по-ефективното развитие на отворените данни в България. За идентифициране на най-често срещаните проблеми при повторната употреба на информацията от обществения сектор спомогна и проведеното задълбочено кабинетно проучване. В допълнение, интуитивно, редица от тези проблеми вече бяха потвърдени и от респондентите, взели участие в представителното количествено изследване, проведено сред българското население и сред юридическите лица.

Идентифицираните предизвикателства и потенциалните решения са групирани в пет основни направления:

Технически капацитет

16. В Портала за отворени данни все още съществуват масиви от информация, публикувани в разнородни формати, включително под формата на сканирани документи, което не съответства на стандартите. Подобни налични бази данни трябва да бъдат стандартизирани и публикувани повторно.
17. Публикуване на агрегирани данни. В момента все още съществува практиката да се публикуват окрупнени данни, което възпрепятства възможността за задълбочен анализ на информацията. Всички публикувани в отворен формат данни следва да са на първично ниво.
18. Липсва свързаност на регистри на българските общини, за което трябва да бъде създаден допълнителен капацитет на местно ниво.
19. Липсва готовност за публикуване на данни в реално време. Геопространствените данни и реферирането на информация в реално време за конкретна локация постепенно започва да се превръща в стандарт при използването на информация на европейско ниво. В България този процес е закъснял, както по отношение на технологични решения, така и по отношение на развиването на капацитет в държавната и общинска администрация. Тези процеси следва да бъдат приоритизирани, за да се избегне по-нататъшно изоставане от добри практики, възприети от другите страни-членки на Европейския съюз.
20. Липсва интуитивна работа с Портала за отворени данни. Търсенето в Портала трябва да бъде оптимизирано, както и да бъдат въведени възможности за по-лесно интегриране на еднотипни, стандартизирани бази данни.

Липса на достатъчно ефективна организация и комуникация между отделните административни единици на национално и местно ниво

21. Недостатъчно разбиране в държавната администрация и местната власт за ползите от отворените данни за разработването на политики и включването на

гражданите и гражданските организации в процеса. Това е ключово предизвикателство за разширяване и осигуряване на качествено публикуване на информация в отворен формат. Трябва да бъдат предвидени и проведени обучения, особено на местно ниво, с цел развитието на процеса да не бъде изцяло зависимо от държавната администрация и в частност от АДС и ДАЕУ.

22. Съществува асиметрия при отварянето на данни. Публикуването на отворени данни все още остава спорадично и „на парче“, без да е видима конкретна последователност и приоритизиране на типове данни. Настоящият анализ е начало на този процес, но за да е ефективен, трябва да стане регулярен. На първо време следва да бъдат приоритизирани всички финансови данни.
23. Системата на публикуване на отворени данни е тровава, което произтича от липсата на ефективна организация и проследяемост на процеса. Поради тази причина задължението за публикуване на редица от определените с Решения на Министерски съвет набори, в рамките на годината, не се спазва. Процесът трябва да бъде оптимизиран, с цел по-навременно публикуване.
24. Неактуалност на публикуваните данни. Често срещан проблем е еднократното публикуване на бази данни, например на проектен принцип. За да се бъдат полезни и използвани ефективно, от изключително значение е отворените данни да бъдат актуализирани и допълвани регулярно.

Липса на информираност сред населението и частния сектор за ползите от отворените данни и възможностите за сътрудничество

25. Непознаване на термина „отворени данни“ и ползите от публикуваната в отворен формат информация сред населението и бизнеса. Трябва да бъдат предприети таргетирани кампании за повишаване на осведомеността.
26. Липсва инициатива за сътрудничество на администрацията с частния сектор за отваряне на данни от предприятията. Публикуването на отворени данни от страна на частни компании е все още непозната практика в България, но развиване в тази посока ще допринесе за повишаване прозрачността на бизнес сектора.
27. Липсва инициатива за създаване на публично-частни партньорства с утвърдени и новостартиращи компании. Отварянето на данни в партньорство с частния сектор може да реши част от проблемите на администрацията, по отношение на липса на капацитет, и да спомогне за разработване на ефективни решения за сектори като транспорт, образование и други.

Пропуски в административната уредба и вътрешните правилници

28. Липсват административно-наказателни разпоредби, които да се прилагат в случаи на прекомерно забавяне или отказ от публикуване на информация в отворен формат. Такива мерки биха спомогнали за решаване на съществуващата в момента асиметрия при отварянето на данни, както и за публикуването на отворени данни „на парче“.
29. Пропуски в длъжностните характеристики за служители, отговорни за подготовката на данни за публикуване в отворен формат. Често забавянията произтичат и от факта, че формално не съществува (или рядко е разписана) официална отговорност, записана в длъжностната характеристика на конкретен служител и отразена в организационната структура на конкретната административна единица. Формализирането на тази отговорност ще допринесе за по-ефективна организация.
30. Законодателството задължава публичната администрация да публикува информация за повторното използване, но много административни структури не спазват тези изисквания. Освен административно-наказателни решения, политическата воля за развиване на публичните политики в областта на отворените данни е ключова.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. 150 ПРИОРИТЕТНИ НАБОРА ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ

Приложено в отделен документ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. ИДЕНТИФИЦИРАНИ 500 НАБОРА ОТ ДАННИ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В ОТВОРЕН ФОРМАТ

Приложено в отделен документ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3. ВЪПРОСНИЦИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОЛИЧЕСТВЕНИ ПРОУЧВАНИЯ – ОТ ПЪРВАТА ВЕРСИЯ НА ДОКЛАДА

Приложено в отделен документ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4. СТЕНОГРАМИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КАЧЕСТВЕНИ ИЗСЛЕВАНИЯ

Приложено в отделен документ.